

Utorak, 22. januar 2008

Završne reči Odbrane Haradinaja, Balaja i Brahimaja

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili Sudu

Početak u 14.19 h.

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

Predmet broj IT-04-84-T, Tužilaštvo protiv Ramusha Haradinaja i ostalih.

SUDIJA ORIE: Hvala vam gospodine sekretare. Gospodine Emmerson, da li možete da nastavite sa završnim delom vaše argumentacije?

ADVOKAT EMMERSON: Da.

SUDIJA ORIE: Izvolite.

ZAVRŠNA REČ ODBRANE HARADINAJA: ADVOKAT EMMERSON - NASTAVAK

ADVOKAT EMMERSON: Kada smo juče prekinuli sa radom, ja sam završio s obrađivanjem tačaka 3 i 4. Sada ću preći na tačke 5 i 6 u kojima se navodi da je došlo do zlostavljanja Staniše Radoševića i Novaka Stijovića. Tvrdnja da su ti napadi bili etnički motivisani svakako nije obrađena u postupanju prema Rosi Radošević. U jednom trenutku jedan od muškaraca je pitao Stanišu Radoševića da li je ona njegova majka. A kada je ovaj rekao da ona jeste njegova majka, tada je taj čovek rekao: „Onda je i moja majka.“ Niti se može uočiti pokazatelj etnički motivisanog nasilja kada se razmatra postupanje prema Konstantinu, ocu Novaka Stijovića i njegovim drugovima, što se sve dogodilo, čini se, u isto vreme. Gledajući u celini, dokazni materijal pokazuje da je četiri od šest srpskih civila koji su bili zatočeni na raskršću u Požaru/Pozhar 21. aprila, da su bili pušteni, a da im niko nije učinio ništa nažao. To se isto dogodilo drugim Srbima civilima koji su nakratko bili zatvoreni na drugim mestima. Prema našoj tvrdnji, jasno je da su oni koji su zlostavljali Radoševića i njegovog druga, da su ih odabrali zbog toga što su smatrali da su ti ljudi povezani sa napadom na Glođane/Gllogjan. Njih su ispitivali da li su povezani sa MUP-om i zatim su ih konkretno pitali da li su odgovorni za otvaranje vatre na albanske civile 24. marta. Odbrana ne sugerise da to opravdava takvo ponašanje, ali to stavlja takvo ponašanje u određeni kontekst. Napadi su, dakle, bili dela tek neorganizovanih nedisciplinovanih i neovlaštenih seoskih straža. Izvršeni su od strane neidentifikovanih muškaraca kojima nije jasno ko je zapovedao. I jedan i drugi svedok su opisali da nije bilo organizacije niti rukovodstva među grupama sa kojima su se susreli, a u svojim iskazima su prikazali jednu sliku iz koje vidi da se radi o naoružanim seljanima koji su izašli na ulice bez bilo kakve definisane i organizovane svrhe. Nema nikakvih sugestija da su njihove aktivnosti bile odobrene ili da ih je odobravao gospodin Haradinaj ili bilo koja druga osoba koja je imala neka ovlašćenja. Sada bih želeo da pređemo na onih šest civila iz Ratiša/Ratishi i Dašinovca/Dashinovc, koji su kasnije ubijeni ili nestali.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

Tužilaštvo je utvrdilo jednom širokom tvrdnjom, da su ti ljudi morali biti ubijeni od strane pripadnika OVK, koji su delovali prema naređenju. Međutim, nema, zapravo, nikakvih pouzdanih dokaza o tome kako su ti ljudi ubijeni ili ko ih je ubio. Tačke 7 i 8 tiču se ubistva Vukosave Marković i Darinke Kovač. Pretresno veće ne zna gotovo ništa o okolnostima njihovog nestanka, a njihova tela su identifikovana tzv. tradicionalnim načinom, procesom koji ima stopu pogrešnih identifikacija od 50 posto u ovom predmetu. Tačke 9 i 10 tiču se ubistva Milovana i Milke Vlahović. Jedini dokazi koji se tiču okolnosti njihove navodne otmice je potvrđena izjava iz druge ruke, koju nam je preneo Milojica Vlahović, njihov sin. On je rekao da mu je izvesni Madjun Arifaj rekao kako su njegove roditelje odveli neki uniformisani ljudi. Ali Arifaj nije znao ko su ti ljudi. Nije dao nikakve informacije o tome kako su izgledali, šta su bili po nacionalnosti, niti kada se sve to dogodilo, a začudo, Milojica Vlahović mu nije postavio niti jedno od tih pitanja. Dakle, nema nikakve potvrde, niti Pretresno veće može na bilo koji način da proceni pouzdanost tog izvora. Takvi nepotvrđeni iskazi imaju veoma malu dokaznu vrednost. Po našem mišljenju, to ne može na primeren način da predstavlja temelj za pouzdani nalaz vezan za činjenice. Tačke 11 i 12, u njima se navodi da došlo do ubistva Slobodana Radoševića i Milana Radunovića. Svi raspoloživi dokazi ukazuju na zaključak da su ti ljudi zadobili svoje povrede, fatalne povrede tokom jedne razmene vatre. Tužilaštvo je zatražilo od Pretresnog veća da donese zaključak da su te smrti prouzrokovane počinjenjem jednog ratnog zločina bez ikakvog pouzdanog dokaza o tome kako je došlo do te razmene vatre i ko je ispalio prve hlice. Pretresno veće je čulo iskaze prema kojima su ova dva čoveka bili pripadnici rezervnih snaga MUP-a i da su imali neprijateljske namere u odnosu na OVK. Taj dokazni materijal koji imamo, u najmanju ruku, je konzistentan sa hipotezom da je Slobodan Radošević prvi pucao, da je na vatru odgovoreno, da su obojica smrtno pogođena u razmeni vatre koja je iz toga proistekla. Osim toga, po našoj tvrdnji nemoguće je zaključiti ništa drugo na temelju tih dokaznih materijala, što bi bilo pouzdano. Tužilaštvo je to koje je trebalo da dokaže da je do smrti došlo u okviru počinjenih ratnih zločina, a dokazi nisu dovoljni da bi se to utvrdilo. Časni Sude, niko ne sumnje da je šest ljudi nestalo iz sela Dašinovac/Dashinoc i Ratiš/Ratishi, tokom perioda pokrivenog Optužnicom, ali to ne dokazuje da su oni bili na nezakoniti način ubijeni od strane pripadnika OVK, a još manje da su bili ubijeni u skladu sa zajedničkim zločinačkim poduhvatom koji je uključivao gospodina Haradinaja. Osim tih šest pojedinaca, u Optužnici se navodi da je došlo do ubistva još šest ljudi srpske nacionalnosti. Jedini direktni dokazi vezani za eventualnu uključenost OVK u svim tim slučajevima, tiču se navodnog zatvaranja Nenada Remištara u Jablanici/Jabllanicë. Samom Jablanicom/Jabllanicë pozabaviću se kasnije tokom ove argumentacije. Kada je reč o ovih drugih pet pojedinaca Tužilaštvo nije izvelo nikakve pouzdane dokaze o tome pod kojim su okolnostima ti ljudi poginuli. Rade Popadić i Nikola Jovanović bili su naoružani pripadnici PJP-a i bili su na dužnosti u vreme kada su nestali. Obojica su nosili automatsko oružje, a nestali su nedugo nakon što su se udaljili iz kontingenta PJP-a u izbegličkom logoru Babaloć/Baballoq. Nema nikakvih pouzdanih dokaza da su oti. Tužilaštvo nije dokazalo da su oni bili izvan borbe u vreme kada su poginuli. Dokazni materijal je u potpunosti dosledan sa hipotezom da je do njihove smrti došlo tokom jedne razmene vatre. Ilija Antić je nestao iz svog doma u *Lloqanu*, ujutro 29. maja. U vreme kada je nestao, to je bila sporna teritorija i Vojska Jugoslavija je planirala jednu veliku ofanzivu u tom području koja je trebala da započne upravo tog dana kada je ovaj čovek nestao. Postoji celi niz mogućih objašnjenja za smrt gospodina Antića. Zdravko Radunović je nestao 16. jula, negde između Đakovice/Gjakovë i Dobrića/Dobriqë. Jedini dokazni materijal koji povezuje to sa OVK, proizašao je iz ispitivanja koja je MUP izvršio nad dvojicom pripadnika OVK Kristom i Lekom Perforfijem. Pretresno veće je odbacilo

izjave koje su potpisala ta dvojica ljudi, jer su postojali dobri, jasni temelji da se sumnja u verodostojnost i vrednost tih izjava. Leke Perforfi je tvrdio da je mučen i da su optužbe vezane za terorizam protiv te dvojice kasnije povučene. Sve informacije koje su proizašle iz tih isleđivanja, moraju se smatrati nepouzdanim i, po našem mišljenju, Tužilaštvo nema pravo da ponovo pokuša da uvuče taj dokazni materijal preko iskaza svedoka 68, koji ništa ne zna o okolnostima u kojima je isleđivanje vršeno. Jednostavno nema pouzdanih dokaza o tome u kakvim je okolnostima Zdravko Radunović nestao ili je bio ubijen. Isto važi za Velizara Stošića i Ivana Zarića. Ivan Zarić je poslednji put viđen kako ide prema Grabanici/Grabanicë, 19. maja, kada je bio srpski napad na selo, a Velizar Stošić je nestao iz mesta Lođa/Logjë, 17. jula, ali nema nikakvih dokaza o tome ko ih je oteo ili ubio, kao ni pod kojim su okolnostima izgubili živote. U nastojanju da pojača svoje tvrdnje, Tužilaštvo tvrdi da je OVK napadala srpska civilna vozila i pokretala napade na izbeglički logor u Babaloću/Baballoq. Međutim, same činjenice koje su ušle u spis, su sledeće. Nema nikakvih dokaza o tome da je bilo koji civil bio žrtva napada u vreme kada se vozilo u kojem se nalazio, kretalo nekim glavnim putem. Ukoliko bi bila istina da su se ti napadi redovno događali, onda bi bilo nekih dokaza, čvrstih dokaza o tome. Međutim, jedine direktne tvrdnje koje je Tužilaštvo ponudilo o tome, tiču se napada na četiri naoružana policajca koji su se vozili civilnim vozilima, u nameri da se kamufliraju. Ista situacija vredi i za Babaloć/Baballoq. Tužilaštvo nije izvelo dokaze ni o jednoj civilnoj žrtvi. Jedini dokazi o eventualnom napadu na neku civilnu žrtvu, zapravo, tiču se priče koju nam je ispričala svedokinja 28, a o kojoj su joj ispričala dvojica muškaraca, za koje je ona rekla da nije imala u njih poverenja i to zbog toga što su oni tvrdili da srpske policije nije bilo na nekom mestu, iako su joj Albanci u tom području govorili da su srpske snage pucale iz samog naselja. Čvrsti dokazi pokazuju da su mete napada OVK, tokom perioda koji pokriva Optužnica, bile snage PJP-a, srpske snage PJP-a, koje su bile smeštene u i oko tog naselja. Rade Repić je govorio o tome da je stotinjak ljudi bilo u kućama odmah uz cestu, a Pretresno veće je imalo u posedu celi niz zapisnika iz tog vremena, koji pokazuju da je svaki napad bio usmeren na pripadnike MUP-a. Da je OVK imao politiku otvaranja vatre ili uzimanja za metu civila u tom naselju za izbeglice, bilo bi barem nekih čvrstih dokaza koji to pokazuju. I na kraju, Tužilaštvo se oslanja na uopšteni dokazni materijal, koji je, navodno, prikupljen od strane MUP-a i RDB-a. Te metode koje su bile korišćene pri dobijanju takvih informacija, uključuju ucenjivanje, prebijanje zatvorenika i podmićivanje. S obzirom da to sve dolazi od protagonista u sukobu, mi smatramo da takve procene koje nemaju izvore niti su dovoljno specifične, stvaraju potrebu da čovek gleda na tu situaciju sa što je moguće više skepse. U zaključku želimo da kažemo da tvrdnja o zajedničkom zločinačkom poduhvatu, usmerenom ka progonu, proterivanju i ubijanju srpskih civila, jednostavno da za tu tvrdnju nema potkrepe koja se može naći u dokaznom materijalu. Sada bih želeo da pređem na navodnu politiku vršenja progona, osoba za koje se smatralo da su kolaboracionisti ili protivnici. Nema nikakvog dokaznog materijala da je gospodin Haradinaj ikada odobrio ili odobravao zločine ove vrste. Mi smatramo da se upravo suprotno može videti iz dokaznog materijala. Imamo četiri glavne grupe takvih tvrdnji. Kao prvo, mi smatramo i tvrdimo da je sama istraga, zatvaranje, ispitivanje osoba za koje smatra da su kolaboracionisti, tokom unutarnjeg oružanog sukoba, nešto što je samo po sebi zakonito, pod uslovom da je zarobljavanje izvršeno na human način i u skladu sa Opštim članom 3. i Dodatnog protokola II. Nije dovoljno da Tužilaštvo dokaže da je postajala politika istrage, ili čak i zatvaranja. Moraju pokazati da je postojala zajednička zločinačka namera da se zlostavljaju osobe za koje se smatra da su kolaboracionisti, mučenjem ili ubijanjem. Nema nikakvih dokaza da je gospodin Haradinaj ikada išta rekao ili učinio, što bi sugerisalo da on odobrava ovakvu vrstu ponašanja. To je naš drugi argument sa ovim u vezi. Jedini dokument izdat u Haradinajevo

ime, u kojem se uopšte spominju kolaboracionisti, je niz pravila vojne policije, usvojenih 21. juna, ali u tim pravilima se ne zagovara zlostavljanje, nego istraga. Ta su pravila usvojena na sastanku, na kojem je gospodin Haradinaj govorio o potrebi da se iz OVK isključe kriminalni elementi. U njima se izričito navodi uslov da se samo ljudi dobrog karaktera mogu priključiti vojnoj policiji. Oni, takođe, upozoravaju da će svako, ko zloupotrebljava uniformu, biti razrešen dužnosti. To nisu dokazi za politiku zlostavljanja i pogubljenja po kratkom postupku. Naš treći, glavni argument, je to da saopštenja izdata u ime tzv. generalštaba, između 1994. i 1997. godine, ne odražavaju nikakvu politiku gospodina Haradinaja. To su uglavnom bili propagandni instrumenti koje su izdali neidentifikovani elementi iz samozvanog operativnog krila OVK i to više godina pre nego što se situacija na Kosovu pretvorila u otvoreni sukob. Dapače, upada u oči i to da se ni u jednom od saopštenja ne preuzima odgovornost ni za jedan napad koji je navodno počinjen protiv kolaboranata u periodu, niti u kraju na koji se odnosi tužba. Niko ne zna ko je izdao ta saopštenja, niti odakle te informacije koje se u njima nalaze. Neki od njih sadržavaju preuveličane navode. Vrlo mali broj navodnih napada na kolaboracioniste potkrepljuju drugim činjenicama, a u onih nekoliko slučajeva, kad postoje neki drugi nezavisni dokazi, radi se o slučajevima koji su se dogodili daleko pre perioda Optužnice i van teritorije obhvaćene Optužnicom. Tužilaštvo uopšte nije dokazalo vezu za koju tvrdi da postoji. Ne postoje ni najmanji dokazi koji sugerišu da je gospodin Haradinaj ikada dao bilo koju od informacija sadržanih u tim saopštenjima ili odobrio sadržaj saopštenja. Drugim rečima, ništa ne sugeriše, a kamoli da dokazuje, da ti dokumenti održavaju bilo kakvu politiku Ramusha Haradinaja. A sada naš četvrti argument, sa tim u vezi. Puka činjenica da su neki individualni pripadnici OVK možda zlostavljali ili ubili osumnjičene za kolaboraciju, ne pokazuje da su oni delovali po naređenjima ili u skladu neke zajedničke zločinačke svrhe koju je delio i gospodin Haradinaj. Jer, najveći broj žrtava, albanske ili romske nacionalnosti, za njih uopšte ne postoje dokazi o identitetu počionilaca niti o motivu ubistava. Uprkos pokušaju Tužilaštva da iskrivi činjenice na kojima se ti slučajevi uklapaju u celu teoriju ovog predmeta, postoje direktni dokazi da se radilo o osumnjičenim kolaborantima, samo za mali broj slučajeva. Dokazi pokazuju da je ukupno 7 žrtava iz Optužnice bilo pritvoreno na osnovu sumnje o kolaboraciji i to na dve lokacije, četiri u Jablanici/Jabllanicë i tri u Baranu/Baran. Dokazi ne sugerišu, a pogotovo ne dokazuju da je gospodin Haradinaj odobrio ili ovlastio bilo koji slučaj zlostavljanja do kojeg je došlo na nekoj od tih lokacija. Zapravo, mi kažemo da njegove intervencije dokazuju nešto sasvim suprotno. Dokazi pokazuju da svaki put kada je gospodin Haradinaj obavешten o nekom zarobljavanju ili nestanku, da je on preduzeo neku akciju. Tužilaštvo tvrdi da su njegove intervencije bile površne. Međutim, mi tvrdimo da je vrlo važno imati na umu da ovo nije predmet u kojem se neko tereti za komandnu odgovornost. Tužilaštvo tereti i Tužilaštvo mora dokazati da su ove zločini počinjeni uz odobrenje ili pristanak gospodina Haradinaja i unutar tih kategorija, treba donositi sud o njegovim intervencijama. Da počnem sa Jablanicom/Jabllanicë. Kao što Pretresno veće do sada već vrlo dobro zna, Jablanica/Jabllanicë je bila uporište OVK više godina pre početka perioda obuhvaćenog Optužnicom. Nakon 24. marta ona je i dalje nastavila funkcionisati nezavisno. Ona je bila van područja pokrivenog regionalnim štabom koji je osnovan u maju i nije bila inkorporisana u bilo kakvu zajedničku komandnu strukturu sve do 23. juna. Gospodin Haradinaj nikada nije imao svakodnevnu komandu u Jablanici/Jabllanicë i ne postoje nikakvi dokazi koji bi sugerisali da su njega detaljno informisali o akcijama onih koji to jesu bili. Osim njegove intervencije za Skendera Kucija, dokazi pokazuju da je on odlazio na sastanke u sedište štaba ukupno tri puta tokom perioda Optužnice. Na jednom od tih sastanaka bio je Bislim Zyrapi i drugi pripadnici generalštaba. Gospodin Zyrapi je zakasnio na sastanak, zato jer je vršio

inspekciju položaja OVK u selu. On nije video nikakve znakove da su tamo neki ljudi zatvoreni. To verovatno nije iznenađujuće. Svedok 6 je u svom svedočenju izjavio da je većinu vremena on bio jedina osoba držana u Jablanici/Jabllanicë između 13. juna i 25. jula. U skladu sa datumima koje je on dao, on je gotovo sigurno sredinom jula radio u kuhinji, onda kad se odigrala Zyrapijeva poseta. Ništa od tih dokaza ne podržava tvrdnju da su zatvaranje i navodno zlostavljanje osumnjičenih u Jablanici/Jabllanicë, morali odmah biti očitii svakom zapovedniku koji je prisustvovao sastanku u štabu u centru sela. A sada nekoliko reči o slučaju Skendera Kucija. Dokazi pokazuju da, kad je gospodin Haradinaj obavešten o njegovom zarobljavanju, da se on sa RRrustemom Tetajem odveo pravo u Jablanicu/Jabllanicë i Nazmiju Brahimaju naredio da ga odmah pusti. Tužilaštvo sugerise da je to dokaz znanja i pristanka, ali to jednostavno nije tačno. Kad je Nazmi Brahimaj rekao da je Skender Kuci bio povređen, gospodin Haradinaj je izdao ultimatum. Rekao je da se ništa slično nikada više ne sme dogoditi, zato jer to šteti stvari za koju se bori OVK. To nisu reči čoveka koji odobrava ono što se dogodilo. Jednostavno, nema dokaza da je gospodin Haradinaj ikada bio upoznat sa zlostavljanjem bilo koje druge osobe zarobljene u Jablanici/Jabllanicë i ne postoje nikakvi dokazi da je ikada ušao u područje kasarne na rubu sela. Nije dovoljno da Tužilaštvo iznosi nejasne tvrdnje da je on to morao znati. Svedok 6 je u svedočenju izjavio da on ni jednom nije video gospodina Haradinaja u Jablanici/Jabllanicë. U konačnoj fazi njegovog zarobljavanja, tokom perioda relativne slobode, svedok 6 je aktivno pokušavao da sazna imena glavnih figura OVK i mogao je da vidi sve one koje su ulazili i izlazili u kasarnu. Da je gospodin Haradinaj na bilo koji način učestvovao u zarobljavanju i navodno zlostavljanju osumnjičenih, koji su držani u Jablanici/Jabllanicë, među tezama Tužilaštva morali bi se naći barem nekakvi dokazi o tome. Ali, takvih dokaza nema. Iskaz svedoka 3 ovo naglašava. On je rekao da, kad ga je Lahi Brahimaj, odveo u Glođane/Gllogjan, krajem jula, da je zapovednik koji se njime tamo bavio, sa njim dobro postupao od samog početka. Dali su mu da jede, pitali su ga da li ima rođake u Glođanu/Gllogjan, gde bi mogao provesti noć. Rekao je da nema i dato mu je mesto gde može da prespava i rekli su mu da se drži dalje od prozora zbog mogućeg srpskog napada. Nedugo nakon toga obavešten je da je organizovan njegov povratak njegovoj porodici. Nakon intervencije zapovednika u Glođanu/Gllogjan, rekao je da mu se nikada više ništa nije dogodilo. U svom završnom podnesku Tužilaštvo sugerise da je zapovednik Glođanu/Gllogjan morao biti Ramush Haradinaj, ali ako je to tačno, to još uvek ni na koji način ne podržava teze Tužilaštva. Upravo suprotno, to pokazuje da je gospodin Haradinaj organizovao momentalno puštanje svedoka 3, da je sa njim humano postupao celo vreme i da je organizovao njegov brz povratak porodici. To nisu potezi zapovednika koji odobrava zlostavljanje onih za koje smatra da su kolaboranti i protivnici. Zaustavimo se ovde za trenutak. Situacija izgleda ovako. Imamo četvoro ljudi za koje iz dokaza proizlazi da su ih optužili da kolaboraciju i zarobili u Jablanici/Jabllanicë. Prema tezama samog Tužilaštva, od tih četiri, gospodin Haradinaj je za dvojicu intervenisao da organizuje njihovo neodložno puštanje, a treći je izjavio u svom iskazu, da on nije imao nikakve veze sa njegovim zarobljavanjem, niti navodnim zlostavljanjem. Nekoliko reči o Baranu/Baran. Tokom perioda na koji se odnosi Optužnica, dolina Barane/Baran je funkcionisala nezavisno i ona je bila van regionalnog štaba i nije bio inkorporisana u zajedničku komandnu strukturu do 23. juna. Manje od tri nedelje kasnije, seoski štabovi u dolini Barane/Baran prestali su da postoje, a dobrovoljci OVK premestili su se u novoformiranu kasarnu FARK-a, u Baranu/Baran. Tri žrtve imenovane u Optužnici bili su zarobljene u Baranu/Baran nakon što je kasarna u Baranu/Baran osnovana, Kemal Gashi, Zenun Gashi i Sanije Balaj. Dokazi pokazuju da je Met Krasniqi direktno učestvovao u zarobljavanju svo to troje ljudi. On je zarobio i ispitivao

Kemala Gashija u svojoj privatnoj kancelariji blizu kasarne, naredio je hapšenje Zenuna Gashija, koji je onda doveden u kasarnu FARK-a, doveo ga je Vesel Dizdari i bio je glavni u organizovanju zarobljavanja, početka zarobljavanja Sanije Balaj i to tako da su ga svi vojnici FARK-a mogli videti. Zato je potrebno da se malo detaljnije usredsredimo na ulogu Meta Krasniqija i njegov odnos sa oficirima koji su bili pod komandom svedoka 17. Postoje protivrečni dokazi o tome da li je Met Krasniqi bio pripadnik jedinice vojne policije koju je svedok 17 osnovao 12. jula. Cufe Krasniqi, koji je pomogao da se osnuje ta jedinica, rekao je da su i Met i Avni Krasniqi bili pripadnici te jedinice i da su bili pod komandom Hasana Gashija. U onoj meri u kojoj je uopšte moguće da se Pretresno veće osloni na bilo šta od onoga što je rekao Avni Krasniqi, treba imati na umu da je i on utvrdio da su i on i njegov brat Met bili pripadnici vojne policije FARK-a i da su oni funkcionisali pod komandom svedoka 17. Međutim, RRrustem Tetaj, jedan od zapovednika podzone u regionalnom štabu i Sadri Selca, izjavili su da Met Krasniqi nije bio formalno imenovan na svoju dužnost, da ga niko na to imenovao. Neki drugi svedoci rekli su da je on bio samozvani zapovednik. No, bez obzira na to kakav je bio njegov formalni položaj, dokazi pokazuju da su Met i Avni Krasniqi za sebe tvrdili da su oficiri vojne policije, nakon dolaska svedoka 17. Bili su stacionirani u Baranu/Baran i dokazi pokazuju da su oni tesno sarađivali sa oficirima FARK-a pod komandom svedoka 17. U tom kontekstu, pokušaj svedoka 17 da se distancira od poteza Meta Krasniqija, za koje je jasno odakle dolaze i čemu služe, i njegovi pokušaji da uvede neku vrstu paralelne komandne strukture, su šuplji i neuverljivi. Dopustite mi da naglasim samo najglavnije stvari u vezi sa ovim. Svedok 17 je dopustio Metu Krasniqiju da radi u kancelariji, nekoliko metara od svog zapovedništva. On mu je dopustio da po svom nahođenju ulazi u kasarnu FARK-a. Zamenik svedoka 17, Musa Dragaj je odveo Medina Gashija u kancelariju Meta Krasniqija dok je njegov otac tamo bio zatvoren. Svedok 17 je imao beleške o ispitivanju Kemala i Medina Gashija. U svojoj vlastitoj beležnici, svedok 17 je osobno ovlastio zatvaranje i ispitivanje Sanije Balaj, nakon što ju je zaustavio Met Krasniqi, zajedno sa Avnijem Krasniqijem odmah ispred kasarne. I svedok 17 je imao ime Zenuna Gashija na popisu traženih i nestalih u svojoj beležnici. Njegov iskaz o tom popisu bio je dosta defanzivan i izbegavao je odgovore. Međutim, u jednom trenutku bio je vrlo jasan. On nikada nije Ramushu Haradinaju rekao za postojanje te liste. Prema tome, ako to uzmemo kao celinu, ovaj iskaz sugeriše daleko veći stepen koordinacije između Meta Krasniqija i brigade FARK-a u Baranu/Baran, nego što je svedok 17 to bio spreman da prizna. A, suprotno tome, ne postoje nikakvi dokazi o bilo kakvom komandnom odnosu između Meta Krasniqija i Ramusha Haradinaja. U najbolju ruku, dokazi pokazuju da je Met Krasniqi bio samostalni operator koji nije delovao ni pod čijom komandom. Međutim, on je to troje ljudi zarobio ravno pred nosom svedoka 17. Ako je iko imao odgovornost da se pobrine da ne dođe ni do kakvih zločina u kasarni FARK-a i oko nje, tokom druge polovine jula i u avgustu, onda je to bila odgovornost svedoka 17. Da on sada dođe ovamo i utvrdi da odgovornost za akcije Meta Krasniqija treba nekako pripisati Ramushu Haradinaju, znači okrenuti logiku na glavu. I, u vezi sa ovim, dopustite mi da kažem još tri konkretne stvari u vezi sa otmicom i ubistvom Sanije Balaj. Prvo, svaki od glavnih argumenata Tužilaštva, na kraju krajeva, zapravo zavisi od verodostojnosti Avnija Krasniqija i njegovog pokojnog brata Meta. Avni i Met Krasniqi jedini su izvor navoda da je Idriz Gashi nameravao da Saniju Balaj odvede u Glodane/Gllogjan. Navod da je Idriz Balaj premestio leš takođe se može pripisati direktno Avniju i Metu Krasniqiju. Mi, ipak, tvrdimo da se Pretresno veće uopšte ne može osloniti na ne potkrepljene navodi koje je izneo Avni Krasniqi. Mi tvrdimo da je sasvim jasno da je on smišljeno i namerno lagao o svom vlastitom učešću u zarobljavanju i ispitivanju Sanije Balaj, kao i o tome šta su sa tim u vezi imali njegov brat Met i rođak Iber. Iskaz Shabana Balaja,

svedoka 92, Vesela Dizdarija, Cufa Krasniqija, pa čak i svedoka 17, svi van svake sumnje dokazuju da su Met i Avni Krasniqi zaustavili i zarobili Saniju Balaj i da su Avni i Iber Krasniqi bili prisutni i učestvovali u njenom ispitivanju. Poricanja Avnija Krasniqija su očito netačna. Kada postane jasno da je svedok lagao u vezi sa ovako ključnim pitanjima, time njegov iskaz kao celina, postaje sumnjiv. Naša argumentacija glasi da je neophodno podvrgnuti ozbiljnom preispitivanju verodostojnost Avnija Krasniqija. On je bio glavni osumnjičeni za ubistvo, a ranije je bio osuđen zbog niza oružanih pljački. Njegov prikaz vlastite umešanosti u ovaj incident sa pucnjavom, služio je tome da zaštiti njega samog i bio je neuverljiv. Iz razloga koje smo izneli u svom završnom podnesku, mi tvrdimo da je on imao moćnu motivaciju da laže, ne samo u pogledu vlastite umešanosti u ubistvo, već i u pogledu toga ko je bio odgovoran za uklanjanje tela. Drugo, mi tvrdimo da ne postoje verodostojni dokazi u pogledu toga da je Idriz Gashi bio komandant OVK ili da je bio imenovan na bilo koji odgovoran položaj pod kontrolom Ramusha Haradinaja. Sama činjenica da je on od svedoka 17 tražio da bude premeštan u kasarne FARK-a u Baranu/Baran, ne podudara se sa tvrdnjama da je on imao komandnu odgovornost na drugim mestima. Ali, naređenje u vezi sa premeštajem koje je Ramush Haradinaj potpisao 7. jula, zapravo razrešava sve postojeće sumnje. U tom naređenju, Idriz Gashi se opisuje kao *luftetari*, odnosno običan vojnik. Moguće je, da je poput Meta i Avnija Krasniqija, on lažno sam sebe prikazivao kao neku vrstu komandanta, ali postoje jasni i objektivni dokazi da to u stvari nije bilo tačno. Treća tačka, koju bih želeo da istaknem odnosi se na postupke gospodina Haradinaja. Dokazi pokazuju da se on lično zainteresovao za istragu koja je vođena u vezi sa smrću Sanije Balaj. On je, zajedno sa Ganijem Gjukajem otišao da izrazi saučešće porodici, a ono što je još značajnije od toga, on se lično suočio sa Metom Krasniqijem, ulažući napor da otkrije ko ju je ubio. U roku od nekoliko dana, Fadil Nimonaj ili Tigri, dobio je odgovornost da sprovede istragu u vezi sa njenim nestankom. Važno je podvući da je to bila istraga koju je sprovedla OVK. Fadil Nimonaj bio je član operativnog štaba doline Dukadžini/Dukagjini, a njega je gospodin Haradinaj imenovao za komandanta vojne policije, 25. jula. 21. avgusta gospodin Haradinaj je lično bio stacioniran u Prapacanu/Papracane. Tamo je uspostavljena kancelarija zadužena za sprovođenje istrage. Svi relevantni svedoci su saslušani izuzev Idriza Gashija, koji je do tada bio otišao. Dokazi pokazuju da je gospodin Haradinaj učestvovao na najmanje jednom sastanku koji je održan sa ostalim komandantima, kako bi se razgovaralo o napretku istrage. To nisu postupci čoveka koji je odobravao ono što se odigralo. Tužilaštvu je ovo poznato i zbog toga su oni primorani da iznesu argumentaciju prema kojoj je sve ovo neka vrsta veoma razrađene prevare. Međutim, ne postoji ni trag dokaza koji bi takve tvrdnje opravdao. Ostavljajući po strani one pojedince koji su bili zarobljeni u Jablanici/Jabllanicë i Baranu/Baran, kao što sam već rekao, ne postoje opipljivi dokazi da je bilo koji drugi Albanac ili bilo koja druga žrtva romske nacionalnosti, navedena u Optužnici, predstavljala metu zbog toga što se sumnjalo da su kolaboracionisti. Želeo bih da istaknem dva konkretna primera. U slučaju Nurije i Istrefa Krasniqija, Tužilaštvo upućuje na to da su postojale glasine o saradnji. Međutim, postoji još jedna hipoteza koja je alternativna i podjednako ubedljiva, da su oni oti i ubijeni u okviru dugogodišnje krvne osvete između porodica Brahimaj i Avdija Krasniqija. U pitanju je krvna osveta u kojoj je već dvoje ljudi izgubilo živote, a veliki broj ozbiljno povređen. Ubistvo koje se počini iz privatnih razloga, radi osvete, prema Kanunu, spada izvan udruženog zločinačkog poduhvata, za koje se optuženi terete u Optužnici. Nebitno je što su počinioci, možda, bili pripadnici OVK. U stvari, dokazi upućuju na to da je i porodica žrtve, takođe, bila pripadnik OVK. Kao što je rekao Rrustem Tetaj, među ovim porodicama je postojala ozbiljna krvna osveta i ništa nije moglo da ih spreči

da se međusobno poubijaju. Nagoveštaj da je ovaj par otet prema naređenjima Rrustema Tetaja i odveden u Glođane/Gllogjan , zasnovan je na najnepouzdanijim dokazima. Ti dokazi se sastoje od nepotkrepljenih iskaza iz druge ruke i sumnjivih izvora. To je sam gospodin Tetaj opovrgnuo, i ne postoje pouzdani dokazi koji bi išli u prilog tome. Međutim, dokazi pokazuju da je Ramush Haradinaj uzeo na sebe da se raspita u vezi sa nestankom ovog para. Fadil Nimonaj je tada imenovan da sprovede istragu i u vezi sa ovim slučajem. Ništa od toga nije saglasno sa tvrdnjama da je Ramush Haradinaj učestvovao u onome što se odigralo ili da je to odobravao. Još jedan primer u vezi sa tim kako je argumentacija Tužilaštva zasnovana na nagađanjima, jeste ubistvo Tusha i Illire Frrokaj. Ne postoje apsolutno nikakvi dokazi koji bi ukazali na to da su oni smatrani kolaboracionistima ili protivnicima OVK. U vreme kada su oni nestali, vođene su borbe u području oko Glođana/Gllogjan , a prema rečima Radovana Zlatkovića, postojao je teško naoružani kontrolni punkt Srba u Rzniću/Irznig. Forenzički dokazi upućuju na to da je na njih, možda, pucano dok su putovali svojim vozilom. Same rupe od metaka na vozilu i prisustvo projektila koji su se nalazili u mekom tkivu, prema rečima gospodina Dunjića, navode na neizbežni zaključak da je brzina metka bila usporena. Na njih je, dakle, mogao da puca, bilo ko, sa bilo koje strane, iz bilo kog razloga. U vreme kada su Tush i Illira Frrokaj nestali, Ramush Haradinaj se premestio u Prapacane/Papracane. U njegovom odsustvu, njegov brat Shkelzen je odgovorio na pitanja svedoka 21 tako što je tražio fotografije para i rekao da će ih OVK potražiti. Svedok 21 posvedočio je da je on iskreno pokušavao da pomogne. Ništa od ovoga ne upućuje da je rukovodstvo OVK u Glođanu/Gllogjan na bilo koji način učestvovalo u ubistvo ovog para. U stvari, dokazi upućuju na suprotno. Tužilaštvo je uporno iznosilo navode da je gospodin Haradinaj dozvolio da se štab OVK u Glođanu/Gllogjan koristi kao mesto za zatvaranje i mučenje civila. Međutim, ne postoje nikakvi dokazi u vezi sa tim, bilo koje vrste. Svedok 17 je izjavio da je čuo kako ljudi koriste izraz „poslat u Glođane/Gllogjan “. Po njegovom uverenju, ljudi koji bi bili poslani u Glođane/Gllogjan, gotovo se nikada nisu vraćali. Međutim, tokom unakrsnog ispitivanja, postalo je jasno da je to samo još jedan primer da on iznosi neke uopštene tvrdnje, kao što je to slučaj u njegovoj izjavi po Pravilu 92 ter, a da te tvrdnje nije u stanju da potkrepi opipljivim činjenicama. Na kraju se sve svelo na jedan razgovor sa neidentifikovanim seoskim komandantom koji nije pružio nikakve konkretne podatke. Svedok 17 čak nije mogao da identifikuje ni selo iz kojeg je došla ta osoba. Osim ovih pitanja kojima sam se već pozabavio jedini drugi dokaz na koji je Tužilaštvo uputilo jeste zarobljavanje posmatrača Posmatračke misije Evropske zajednice, Ahillesa Pappasa i Wolfganga Kaufmanna, kao i maltretiranje njihovog simultanog prevodioca. Međutim, dokazi pokazuju da se gospodin Haradinaj primereno ponašao prema ovoj grupi. Gospodin Pappas je rekao da ga je gospodin Haradinaj ispitivao obazrivo i učtivo, ponašao se smireno i razumno prema njima, sve vreme dok je vođen razgovor i organizovao je pratnju kako bi se uverio da će bezbedno otići iz područja. Naravno, pogrešno je bilo napasti prevodioca. Međutim, ne postoje nikakvi nagoveštaji da je gospodin Haradinaj u to vreme bio prisutan niti da mu je bilo koji član Posmatračke misije rekao nešto u vezi sa tim. Prema našim tvrdnjama, ne postoji ništa što bi nagovestilo, a još manje dokazalo, da je gospodin Haradinaj dozvolio da dođe do ovog maltretiranja. Vredi prisetiti se toga da je situacija na terenu u Glođanima/Gllogjan i Rzniću/Irznig, u vreme kada je došlo do ovog incidenta, živo opisana u video snimku BBS-a koji je Pretresno veće imalo prilike da vidi u nizu prilika. Ekipe Posmatračke misije donela je veoma opasnu odluku da se odveze neposredno u sred ove ofanzive, koja je vođena u Glođanu/Gllogjan, u *Land Roveru* koji je ličio na srpsko vojno vozilo, a svega nekoliko dana pošto je OVK javno izrazila zabrinutost da prevodioci koji putuju sa predstavnicima Međunarodne zajednice, zloupotrebljavaju svoju slobodu kretanja kako bi prenosili

informacije o rasporedu trupa srpskim snagama. Kao što je Wolfgang Kaufmann rekao u svojoj knjizi, ljudi koji su bili odgovorni za napad na prevodioca, bili su pod srpskom paljbom tokom više dana, njihovi živci su ih izdali i oni su jednostavno eksplodirali. On je, sa pravom, priznao da je gospodin Haradinaj izvukao predstavnike Posmatračke misije iz veoma nezgodne situacije. To nisu postupci komandanta koji odobrava ono mlatretiranje u vezi sa kojim se iznose tvrdnje. Sada bih želeo da se osvrnem na navode da je gospodin Haradinaj uspostavio i održavao *Crne orlove*, kao sredstvo da se zastrašuje javnost i da se zlostavljaju civili. Dokazi upućuju na to da su *Crni orlovi* uspostavljeni kao snaga za brzu reakciju. Njihova baza je prvobitno bila u Glođanima/Gllogjan, a potom u Rzniću/Irznici. Bili su raspoređivani duž linije fronta gde su vođene najintenzivnije borbe. Međutim, Tužilaštvo uopšte nije dokazalo da su *Crni orlovi* učestvovali u nekom široko rasprostranjenom obrascu zločina protiv civila. Tužilaštvo je izvelo dokaze u kojima se tvrdi da je Idriz Balaj lično učestvovao u dva para tački Optužnice. Kao što smo razjasnili u našem završnom podnesku, mi se slažemo sa argumentacijom gospodina Guy-Smitha kada je u pitanju identifikacija. Međutim, ko god počinio ova krivična dela, ne postoji nikakav dokaz da je gospodin Haradinaj te zločine dozvolio, da ih je on odobrio ili da je čak sa njima uopšte bio upoznat. Da se najpre osvrnemo na tačke Optužnice 13 i 14. Svedok 4 dao je iskaz da nikada nije video gospodina Haradinaja u Ratišu/Ratishi tokom rata. Sve što je znao u vezi sa njim jeste da je on bio dobar vojnik i dobar komandant koji nije, niti ubijao, niti zarobljavao civile. Dokazi ne upućuju na to da su ovi zločini počinjeni u skladu sa nekom širom zločinačkom namerom ili dogovorom u kojem bi gospodin Haradinaj bio učesnik. Iz razloga koje detaljnije navodimo, u našem završnom podnesku, mi tvrdimo da motivacija za navodno vođenu kampanju protiv porodice svedoka 4, ostaje u potpunosti nerazjašnjenja. Sada da se osvrnemo na tačke Optužnice 35 i 36. Odbrana tvrdi da ne postoje verodostojni dokazi u vezi sa tim da je silovanje svedoka 61 ikada preneto Ramushu Haradinaju. Izjave svedoka 1 u vezi sa ovim pitanjem su u potpunosti nedosledne, nepotkrepljene i ne podudaraju se sa ostalim dokazima u ovom predmetu. S obzirom na odluku Pretresnog veća, prema Pravilu 92 kvater, Odbrana smatra da utvrđivanje činjenica ne može da se zasniva na ovakvim nepotkrepljenim tvrdnjama. I skrenućemo pažnju na to da Tužilaštvo ove tvrdnje ne navodi, niti u svom završnom podnesku, niti u svojoj usmenoj argumentaciji. Međutim, Tužilaštvo se u nizu drugih prilika oslanja na navode da su Ramushu Haradinaju iznošene žalbe u vezi sa postupanjem Idriza Balaja. Međutim, ni jedan od primera koje oni navode, ne stoji, ukoliko se ozbiljno razmotri. Naime, ne stoje tvrdnje da gospodin Haradinaj nije sprečio, ili kaznio, počinjavanje ratnih zločina. Pre svega, Tužilaštvo se oslanja na tvrdnje o incidentu sa pucnjavom u Rzniću/Irznici, u kojem je povređen čovek po imenu Adem Hulaj. Ovaj incident se ne navodi u Optužnici i Pretresno veće nije čulo neposredne dokaze u vezi sa tim. Iskazi iz druge ruke, koje smo čuli, upućuju na to da je do ove pucnjave došlo usled nezgode ili nesporazuma. U odsustvu suprotnih dokaza, ne postoji nikakav temelj za zaključak da se gospodin Haradinaj nije pozabavio ovim incidentom na način koji je bio primeren u datim okolnostima. Drugo, Tužilaštvo se oslanja na iskaz svedoka 17, koji je, kako se navodi, referisao u vezi sa jednim incidentom sa nesubordinacijom gospodinu Haradinaju. Do ovog incidenta je došlo u Rzniću/Irznici, u julu mesecu, kada je navodno gospodin Balaj tražio da svedok 17 pokaže svoja dokumenta. Svedok je reagovao tako što je izvadio automatsku pušku i rekao da je to jedina dozvola koja je njemu potrebna. Mi kažemo da ne postoji nikakva osnova da se preduzmu disciplinske mere protiv Idriza Balaja u vezi sa ovim incidentom. Nasuprot tome, svedok 17 je reagovao na agresivan način na zahtev koji je on doživeo kao da se osporava njegov autoritet. U svakom slučaju, ovaj incident je u potpunosti trivijalan i ni u koju ruku se ne može smatrati bilo kakvim krivičnim delom. Treće,

Tužilaštvo se oslanja na navode da je prilikom reorganizacije komande zone, 21. avgusta, ili u otprilike u to vreme, da su svedok 17 i Tahir Zemaj upozorili gospodina Haradinaja da Idriz Balaj čini zločine protiv civila. Međutim, i u ovom slučaju, kao što je to već često bio slučaj, tokom unakrsnog ispitivanja pokazalo se da ovo ne potkrepljuju opipljive činjenice. Svedok 17 je priznao da ni on ni Tahir Zemaj nisu bili upućeni ni u kakve konkretne navode koji su preneti gospodinu Haradinaju, a o kojima je mogla da se sprovede istraga ili koji bi mogli da dovedu do disciplinskih mera. Oni su jednostavno ponavljali neke glasine. Nagoveštaji da je gospodin Haradinaj reagovao ravnodušno na ovakva referisanja, takođe je u potpunosti neosnovana. On je reagovao na jedini način na koji je bilo koji komandant mogao da reaguje na uopštene glasine u vezi sa jednim od svojih ljudi. Rekao je da će to razmotriti. Do ovog razgovora je došlo pri samom kraju vremenskog perioda na koji se odnosi Optužnica, u vreme kada je gospodin Haradinaj predao komandu Tahiru Zemaju. Time se ne potkrepljuju navodi da je gospodin Haradinaj tolerisao počinjavanje zločina protiv civila. Sada ću preći na treći deo moje argumentacije. Ne znam da li Pretresno veće, s obzirom da prevodioci stvarno teško rade, želi da sada pođemo na pauzu ili da još nastavimo neko vreme? Ja mogu da nastavim.

SUDIJA ORIE: Gospodine Emmerson, mislim da radimo sat vremena i mislim da bismo trebali nastaviti raditi do punog sata i po. Dakle, nastavite. Primetili ste, verovatno, da francuska kabina donekle ima poteškoća da vas prati. Molim vas imajte to na umu. Recite, da li ste dali pisani primerak, gospodine Emmerson?

ADVOKAT EMMERSON: Da, jesam.

SUDIJA ORIE: Jer sam primetio tu i tamo da, s obzirom da prevod kasni, da ponekad čujem neke stvari koje ništa ne menjaju ovo što ste rekli, ali po neki put primetio sam nešto u vezi sa disciplinskim aktima protiv gospodina Balaja, da se ime ponavljalo. Naravno, to se ne može drugačije shvatiti, ali to je opasnost. Ako prevodioci kasne, oni ne mogu, jednostavno ne mogu, ne pokušavam da ih, naravno, time krivim, jednostavno, dakle, ne mogu da prate šta vi govorite, pa vas zato molim da usporite i zamoliću druge da imaju to na umu i paze. Jer, inače, ćemo imati sitne razlike u prevodu. Ovo što sam do sada čuo, naravno, ne menja značenje onog što ste rekli. Međutim, ipak bi to trebalo izbeći, u što je moguće većoj meri. Ja se ponovo sada obraćam francuskoj kabini. Ne kritikujemo vas, to je jednostavno uzrokovano brzinom govora gospodina Emmersona. Izvolite nastavite.

ADVOKAT EMMERSON: Želeo bih sada da pređem na treći, glavni deo svoje argumentacije. Naime, na pronalazak ljudskih ostataka u blizini kanala Radonjičkog/Radoniq jezera, kao i zaključke koji bi se iz toga morali moći izvući. Ukratko rečeno, mi smatramo da ono što je izvedeno ne pokazuje da je kanal bio mesto gde je dolazilo do ubijanja, niti je utvrđeno da je to mesto za odbacivanje na teritoriji koju je isključivo kontrolisala OVK. Činjenica da su ostaci neke osobe pronađeni u kanalu ili oko njega, ne može dovesti do zaključka da je taj pojedinac, o kojem je reč, ubijen od strane pripadnika OVK i to u skladu sa zajedničkim zločinačkim poduhvatom. Mi želimo da iznesemo osam glavnih tvrdnji koje se odnose na ovaj deo argumentacije Tužilaštva. Kao prvo, želim da kažem nešto što je prilično očigledno. Svaki od ovih pojedinaca nestao je ili umro u različitim delovima pokrivenim Optužnicom i to u različitim trenucima pokrivenim Optužnicom. Niko ni ne tvrdi da to što su oni pronađeni tamo, pokazuje da su ti ljudi poginuli u istom događaju. No, mnoge od tih smrti odigrale su se u okolnostima koje su u potpunosti nejasne i nema nikakvih čvrstih dokaza koji ukazuju na bilo kakvu vezu među njima. Važan ključ pomoću kojeg bismo mogli

rasklopiti teoriju Tužilaštva je njihov stav koji su zauzeli u odnosu na pet neidentifikovanih kompleta ostataka. Tužilaštvo traži od Pretresnog veća da prihvati, kako su oni prihvatili izvan svake razumne sumnje, da je tih pet osoba bilo ubijeno od strane OVK i to u svrhu koja je povezana sa navodnim zajedničkim zločinačkim poduhvatom i to na osnovu tvrdnje da se njihove smrti uklapaju u neki obrazac. Međutim, Tužilaštvo nema nikakvu predstavu o tome ko su bili ti ljudi, šta su oni bili po nacionalnosti, odakle su došli, gde su umrli, kada su umrli, ko ih je ubio. Jedino što je njima zajedničko je da su pronađeni kod kanala. Ovdje imamo jedno suđenje u krivičnom postupku, a ne situaciju gde se bavimo spekulativnim hipotezama. Međutim, razlog zbog kojeg smatram da su ovi pojedinci važni je to što se teorija Tužilaštva tu počinje da se raspada, jer oni imaju isti pristup za većinu tih tela. Činjenica da dokazi o tome kako se osoba zove ili dokazi koji se tiču mesta gde su zadnji put viđeni živi, nemaju nikakvu ulogu ako nema nikakvih dokaza koji ukazuju na to ko ih je ubio ili zašto. Zato sam i na početku rekao da je neophodno da se dokazni materijal razmatra od tačke do tačke i to je upravo razlog zbog čega je gospodin Re tražio da Pretresno veće napravi analizu u suprotnom smeru. Drugo, mi tvrdimo da nema nikakvih dokaza o tome kada ili kako su se ta tela našla na onim mestima i u onom položaju u kojem su pronađena. Kada je reč o telima koja su pronađena u prirodnom delu kanala, dokazni materijal pokazuje da su gotovo sigurno doneseni vodom na položaj gde su nađeni i to kada ih je izuzetno jaka struja, koja je projurila kanalom tokom 1998. godine, tamo nanela. Mogli su u vodu doći na bilo kojem mestu između ustave kod *Lluka e Eperme* i položaja gde su pronađeni. Postoje jasni dokazi da su srpske kopnene snage bile smeštene u blizini tog mesta *Lluka e Eperme* još od početka maja, ako ne i ranije. Kada je reč o telima koja su pronađena u blizini zida kod kanala, Pretresno veće se tu suočilo sa sukobom mišljenja veštaka o tome koliko su dugo ta tela tamo. Profesorica Lecomte je bila mišljenja da je verovatnije da su ta tela stavljena na to mesto nedugo pre nego što su pronađena. Profesor Aleksandrić je mišljenja da su barem neka od tela pripadala ljudima koji su verovatno tamo ubijeni. Međutim, on je svoje mišljenje isključivo zasnovao na činjenici da je bilo tragova oštećenja projektila na zidovima kanala. Ja ću se vratiti na značenje tih oštećenja nanesenih projektilima nešto kasnije. Međutim, na kraju ni jedan od veštaka nije mogao sa sigurnošću da kaže, a u svakom slučaju ne sa dovoljnom sigurnošću, koja je potrebna za krivični postupak, da li je neko ili uopšte bilo koje od tih tela pripadalo osobama koje su lišene života na licu mesta, niti kako ili kada su tamo došla. Profesor Aleksandrić nije mogao reći sa sigurnošću da tvrdi da je bilo koji od konkretnih pojedinaca ubijen baš u kanalu i on se saglasio sa tim da bi se pokušaji razlikovanja između njih u tu svrhu, zapravo, predstavljalo ipak samo nagađanje. Sad, bilo da li gledamo sve zajedno ili odvojeno, izveštaj i iskazi veštaka ne mogu dokazati da je niti jedan od tih pojedinaca bio ubijen u samom kanalu. Pustivši, dakle, sada iskaze i izveštaje veštaka, iskaz svedoka 21 daje snažne sugestije da je barem nekoliko tela bilo premeštano nedugo pre dolaska srpskog forenzičkog tima. On je dva puta posetio to područje i uz najveću moguću širinu prihvatanja mogućnosti, do tih je poseta došlo u poslednjoj nedelji avgusta ili prvoj nedelji septembra. On je tvrdio da je video tela jednog deteta i nekoliko muškaraca, odraslih muškaraca, u koritima, u jednoj od štala za krave na *Ekonomiji*. Ako je njegov iskaz nešto u šta možemo imati poverenja, onda su ta tela svakako premeštena između datuma njegovog poseta i dolaska srpskog forenzičkog tima. Ono što je bitnije, on je pregledao kanal u oba smera, u dva navrata, veoma blizu lokacije gde su tela kasnije pronađena. Identifikovao je dva tela koja su prikazana na fotografiji, kako plutaju u betonskom delu kanala, koja su se nalazila blizu onog mesta gde su druga tela kasnije pronađena. Međutim, uprkos činjenici da je sama svrha njegove posete, bila da se potruži da pronađe ljudske ostatke, on nije video tela ili na zemlji, pored zida u blizini kanala, prilikom ni jedne od njegovih poseta. Naša treća

tvrdnja je da je cela tema, kojom je Tužilaštvo bavilo, koja se tiče kontrole, da je to zapravo mit. Srpske snage su bile prisutne i delovale u tom području tokom celog perioda pokrivenog Optužnicom i imali smo direktne dokaze od raznih srpskih funkcionera da su u različitim periodima te snage sudelovale u oružanim borbama, baš na tim položajima gde su tela pronađena. Zbog vremena ne možemo detaljno da razmotrimo svaki dokazni materijal, ali bih želeo da naznačim nekoliko ključnih momenata. Branko Gajić, čovek koji je bio na čelu Obaveštajne službe VJ je u svom iskazu rekao da su od početka perioda pokrivenog Optužnicom, srpske snage bile u obliku potkovice raspoređene oko jezera, na taj način predstavljajući kost u grlu terorista. Ono što je bitno, on je rekao da su te snage imale jedan istureni položaj na samom terenu, na nižem nivou kod mesta Suka Radonjić/ /Radoniq. Dragan Živanović, komandant 125. brigade u iskazu je rekao da su srpske snage u tom području bile uključene i u ono što je nazvao mobilnim kempovanjem, što je podrazumevalo izvođenje vežbi na terenu. Udaljenosti o kojima je reč nisu velike. Kao što je pukovnik Crosland naglasio, bilo bi veliko iznenađenje da srpske snage na terenu nisu sprovodile aktivnosti u tom području. Na kraju krajeva, to je bila ruta gde se OVK mogla povlačiti i, kao što nas je gospodin Re juče podsetio, pukovnik Crosland je takođe u svom iskazu rekao da su srpske snage izvodile dejstva čak pet ili šest kilometara unutar teritorije iza glavne ceste. Međutim, dokazni materijal je i precizniji od toga. Žarko Bajčetić, pomoćnik načelnika RDB-a u Đakovici/Gjakovë, u svom iskazu je rekao da, od kada je on otišao, početkom jula je bilo čestih okršaja između srpskih snaga i OVK u tom području, a neke od tih okršaja odvijali su se pri kraju betonskog dela kanala. Direktno mu je postavljeno pitanje, da li je bar koliko on zna, bilo oružanih sukoba baš u tom području gde su na koncu pronađena tela i on je potvrdio da je do toga dolazilo. Njegov iskaz o tome nije mogao biti jasniji. Jednako tako, nema nikakve sumnje da su srpske snage bile posvuda u području kanala tokom njihove ofanzive u mesecu avgustu, ofanzive protiv Glođana/Gllogjan. Pukovnik Živanović nacrtao nam je kartu te ofanzive iz koje je jasno da su snage PJP izvodile dejstva kod *Ekonomije* i na samom kanalu. Nacrtao je strelicu koja prelazi tačno preko teritorije oko *Ekonomije*. Te snage PJP nisu samo tuda prolazile, one su bile uključene u borbu prsa u prsa. Shemsedin Cekaj je rekao da je jedan vojnik OVK poginuo kod kanala u to vreme. Kanal, naravno, prolazi direktno kroz Rznić/Irznici, i kao što sam već pomenuo, Radovan Zlatković u svom iskazu rekao je da je tamo bio dobro naoružan srpski kontrolni punkt koji je tamo bio stalno od 12. avgusta nadalje. Svedok 21 video je jedan srpskih tenk sa Ratiške/Ratishi strane kanala u vreme kada je drugi put posetio to područje. Tužilaštvo se držalo teorije da srpske snage nisu dejstvovale na terenu u tom području. Međutim, ono što se nalazi u spisu pokazuje da jesu. Naš četvrti argument proizlazi iz trećeg. Činjenica da je na zidovima kanala bilo oštećenja uzrokovanih projektilima i da je municija kineske proizvodnje pronađena u blizini, ne dokazuje ništa. Jednom kada se prihvati da je tamo došlo do oružanih okršaja, u samom tom području gde su pronađena tela, značaj takvog dokaznog materijala jednostavno se gubi. Želeo bih da skrenem pažnju na tri stvari koje se tiču upravo ovoga. Kao prvo, oštećenja uzrokovana projektilima vide se na oba zida kanala i to u različitim smerovima, što je u potpunosti dosledno sa činjenicom da je bilo razmene vatre sa jedne strane kanala na drugi. Kao drugo, nema nikakvih forenzičkih dokaza koji bi povezali projekte i štetu koju su načinili na zidovima, sa projektilima koji su pronađeni na ljudskim ostacima u blizini. I, kao treće, postoje dokumentovani dokazi koji pokazuju da su nekoliko meseci nakon perioda pokrivenog Optužnicom, snage PJP koje su delovale iz Đakovice/Gjakovë, zadužili komplete kineske municije povrh one uobičajene municije koju su zaduživali, što se može protumačiti samo kao pokušaj da se lažno optuži OVK. Tužilaštvo tvrdi da je kanal bio mesto gde je OVK vršio smaknuća. Tužilaštvo je to koje to mora da dokaže. Po našem mišljenju oni su u

potpunosti propustiti da izvrše to što je njihov zadatak. Naša se peta tvrdnja odnosi na tela koja su pronađena kod *Ekonomije*. Dokazi pokazuju da su ti pojedinci nestali između 13. avgusta i 6. septembra. Obdukcijски dokazi poklapaju se sa navedenim datumima. Optužba nikada nije pokušala da objasni zašto su uklonili te ljude iz Optužnice. Međutim, mi kažemo da su razlozi za to očiti. Ti su ljudi izgubili život u vreme srpske ofanzive u septembru. No, jedan od tih leševa, RE-1, srpski forenzički tim pronašao je 11. septembra, pre nego što su pronađeni drugi leševi. Mi tvrdimo da je činjenica da je RE-1 uklonjen iz Optužnice, očito koncesija i to sasvim ispravna, jer to znači da su temelji teza Tužilaštva zapravo klimavi. Činjenica da su neki posmrtni ostaci pronađeni u tom području, ne mogu dokazati da je taj čovek ubijen od strane OVK. Kad je, pak, reč o ostalim RE leševima, profesorka Lecomte, ekspert posvedočila je da su oni u trenutku otkrića 23. septembra bili mrtvi između 8 i 15 dana. Ako je to tačno, onda bi to značilo da su oni ubijeni i stavljeni na položaje gde su pronađeni između 8. i 15. septembra, u vreme kad je ovo područje bilo u potpunosti pod kontrolom srpske vojske. Tužilaštvo sugerše da su leševi sa *Ekonomije* irelevantni zato što su oni uklonjeni iz Optužnice, a mi tvrdimo da to nije irelevantno, zato što to ukazuje na stvarnu mogućnost da su leševi ljudi, ubijenih u srpskoj ofanzivi u septembru, ostavljeni na *Ekonomiji* kako bi se za to okrivila OVK. Naš šesti argument odnosi se na dva leša koji su nestali iz betonskog dela kanala u nekom trenutku između 8. i 11. septembra. Biću kratak. U svom završnom podnesku Tužilaštvo prihvata da srpski forenzički tim nije uspeo ta tela pronaći i oni pokušavaju to da objasne činjenicom da leševi mora da su odneseni niz kanal u samo jezero. Međutim, ta tvrdnja je protivrečna izveštaju specijalističkog tima ronilaca MUP-a, koji su pregledali kanjon i odbacili mogućnost da su neki leševi odneseni u jezero. To je procena sa kojom se profesor Aleksandrić složio, a on je tada bio tamo na terenu. Ako ta dva leša nisu odnesena u jezero, onda se postavlja pitanje šta se sa njima dogodilo. U najmanju ruku, to sugerše da je integritet scene zločina možda narušen. Međutim, to se isto tako poklapa sa hipotezom da su oni uklonjeni, zato jer je neko ko je učestvovao u toj operaciji znao da se oni mogu identifikovati kao žrtve srpskih snaga. Ne bi to sigurno bilo jedini put da su se srpske snage bavile uklanjanjem leševa kako bi prikrile svoje ratne zločine. A, činjenica je da je na početku svega tamo bio prisutan i Vlastimir Đorđević. Podsećam vas da moramo biti posebno oprezni kad procenjujemo integritet te istrage. Naš sedmi argument odnosi se na izjave koje su navodno dali Bekim Kalamashi, Zenel Alija i Lujlj Musaj, tokom ispitivanja od strane MUP-a i RDB-a. Mi tvrdimo da su te izjave tek izgovor za otkrivanje kanala. Pred ovim Pretresnim većem postoje pouzdani dokazi koji sugerše da su te izjave dobijene kao rezultat zlostavljanja. To su navodi koji su prvi put izneseni na suđenju Zenelu Aliji i Bekimu Kalamashiju u januaru 2000. godine. Isto tako, postoje neki detalji u iskazima srpskih policijskih svedoka koji podupiru te navode. No, isto tako, postoje ozbiljne i neobjašnjene anomalije unutar samih tih izjava. Mi sugeršemo sasvim jasno da, ako pogledate transkript, da ćete neizbežno doći do zaključka da je svedočenje koje je ovo Pretresno veće čulo, svedočenje Radovana Zlatkovića, Bogdana Tomasa i drugih, sasvim netačan pokušaj da se na neki način objasne te anomalije. Čak i Javni tužilac Zoran Babić, koji je bio na kanalu 10. septembra i koji mora da je dobio kompletan spis nakon istrage MUP-a, u jednom službenom dokumentu, upućenom Okružnom sudu u Peći/Pejë, 9. zapisao je da su Zenel Alija i Bekim Kalamashi bili na slobodi, a oni su bili tada u rukama MUP-a već skoro nedelju dana. Ja sada u ovom usmenom izlaganju neću prolaziti kroz sve detalje, jer su oni celovito navedeni u našem završnom podnesku. Međutim, mi želimo reći sledeće: falsifikovanje i pogrešno datiranje dokumenata, pretvaranje da je neko bio na slobodi kad je bio u pritvoru i neobjašnjivo umetanje dodatnog teksta u izjave, sve ukazuje na jedan zaključak. Taj aspekt ove istrage pokazuje da je ona bila vrlo loša. Očiti zaključak je da su

oni prisiljeni da te stvari kažu i da onda te stvari potpišu, onako kako je to njima napisano. Mi tvrdimo da se to sve poklapa sa drugim anomalijama i ukazuje na stvarnu mogućnost da su pripadnici MUP-a organizovano fabrikovali dokaze. Ne moramo daleko tražiti da pronađemo razlog za tako nešto. Nema nikakve sumnje da je otkriće na kanalu, za Srbe bio propagandni pogodak i da su zvaničnici na terenu bili neobjašnjivo brzi, time što su to iskoristili unutar samo nekoliko sati nakon tog navodnog otkrića, posmatrači, novinari, pa čak i viši srpski političari iz Beograda, našli su se na licu mesta. Najiznenađujući aspekt svega toga je da su oni došli do kanala čak i pre nego što je otkriću kanala javljeno Žarku Bajčetiću, čoveku koji je poslao izvidnicu. Niko to ne može da objasni. I gospodin Bajčetić je potvrdio da izvidnica nije imala nikakve mogućnosti da komunicira sa drugima zato što u tom području nije bilo radio i telefonskih veza. Vidim koliko je sati. Ostalo mi je još 5, 10 minuta. Mogu sada da završim ili. . .

SUDIJA ORIE: Ako to možete za 7 minuta, onda bi možda bilo najbolje da se tako uradi, pa da onda pauza bude prirodniija.

ADVOKAT EMMERSON: Naš osmi završni argument u vezi kanala odnosi se na balističke dokaze. Iz razloga navedenih u našem završnom podnesku, mi tvrdimo da Tužilaštvo nije dokazalo da su čaure pronađene kod kanala, povezane sa čaurama koje su navodno pronađene u Glođanu/Gillogjan 24. marta. Niti mišljenje koje je izneo Milutin Višnjijć, niti svedočenje Nebojše Avramovića, uspostavlja vezu za koju Tužilaštvo tvrdi da postoji. Niko se ne može opravdavati isčitivanjem iz balističkog izveštaja reči koje očito protivureče onome što sam izveštaj kaže. I čak, da su te reči tamo, mogućnost i činjenica da je tamo cirkulisalo oružje i neosporeni dokazi da je u području kanala bilo oružanih sukoba, daju sasvim kompletno objašnjenje toga kako su čaure mogle biti pronađene na tom mestu. I samo još jedna stvar o onome što je svedok 17 rekao o sastanku 21. avgusta, u Prapacanu/Papracane, pre nego što napustim temu kanala. On je utvrdio da su neki, koji su tamo bili prisutni, rekli da će se ribe u Radonjićkom /Radonij jezeru najesti ljudskog mesa. Mi kažemo da u vezi sa tim, kao i u vezi sa mnogim drugim aspektima njegovog iskaza, postoje ozbiljne osnove da se sumnja u pouzdanost toga što kaže. On to nije nigde zabeležio u svojim ličnim beleškama, na samom sastanku, a tvrdnja da je tako nešto rečeno i da je nakon toga usledila tišina, je povučena nakon direktnog pitanja Pretresnog veća, kad je on rekao da se zapravo ne može setiti da li je na tu tvrdnju neko odgovorio ili nije. Isto tako, Tužilaštvo nije uspelo da postavi niti iznese nikakvu nezavisnu potvrdu za ono što je on rekao na tom sastanku. Iako je Zoran Stijović rekao da je RDB o tome izveštena, on ipak nije mogao da isključi mogućnost da je svedok 17 bio izvor informacija RDB-a. On je rekao da je ta opaska došla od samo jednog izvora RDB-a na sastanku i potvrdio da je među tim izvorima bilo i pripadnika FARK-a. I, pre nego što završim, nekoliko reči o pravnim pitanjima. Svi su naši argumenti u celini sadržani u našem završnom podnesku, tako da ću ja sada ovde biti kratak. Mi tvrdimo da tačke u kojima se tereti za zločine protiv čovečnosti, da su te tačke neosnovane. Jer, zločini za koje se tamo terete, čak da se i dokažu, ne mogu predstavljati rasprostranjeni i sistematski napad na srpsko civilno stanovništvo. Oni nisu niti takvih razmera, niti takve frekvencije, niti takvog intenziteta da bi mogli predstavljati napad na civilno stanovništvo kao takvi, niti se može reći da su ljudi albanske ili romske nacionalnosti, navedeni u Optužnici, dovoljno brojni da za ove potrebe mogu predstavljati civilno stanovništvo. Njihov je broj ograničen u poređenju sa civilnim stanovništvom kao celinom i ne može se reći da je samo civilno stanovništvo bilo cilj napada, niti su oni za koje se smatralo da su kolaboranti, bili tako brojni da bi se za njih moglo smatrati da oni mogu predstavljati civilno stanovništvo. Mi vas ovde upućujemo na

analizu iz Presude u predmetu Limaj. Kad je, pak, reč o oružanom sukobu, mi kažemo da dokazi pokazuju da je kraj maja predstavljao prekretnicu kada se niz sporadičnih sukoba pretvorio u otvoreni oružani sukob iz razloga koji smo naveli. U zaključku, tvrdimo da Tužilaštvo nije dokazalo postojanje zajedničkog zločinačkog poduhvata kako se on tereti u Optužnici. Tužilaštvo nije dokazalo lično učešće gospodina Haradinaja ni u kojem zločinu, za koji se tereti u Optužnici. Tužilaštvo nije dokazalo da je on naredio, ovlastio ili odobrio bilo koji od tih zločina i niti jedan navod o njegovom navodnom doprinosu zajedničkom zločinačkom poduhvatu nije dokazan. Zato tvrdimo da ga treba osloboditi.

SUDIJA ORIE: Hvala gospodine Emmerson. Sada idemo na pauzu. Možete li nam reći ko će nastaviti posle pauze? To će biti vaše kolege. Vi ste do sada potrošili 128 minuta, malo više od dva sata, što znači da za drugu dvojicu advokata ostaje nešto manje od 2 i po sata.

ADVOKAT GUY-SMITH: Da, tako smo i mi to izračunali.

SUDIJA ORIE: Vi ćete obojica to podeliti podjednako ili. . .

ADVOKAT GUY-SMITH: Da, podelićemo na delove. Vi, možda, sada pitate jedno drugo pitanje, a to je, hoćemo li mi završiti na vreme, da bismo mogli još saslušati i dalje argumente.

SUDIJA ORIE: Ja sam, u stvari, mislio na to da će ova dva i po sata, koja su ostala, verovatno zauzeti ostatak današnjeg radnog dana. Samo sam se pitao hoće li sledeća pauza biti nakon što vi završite, ili nakon što gospodin Harvey završi, zavisi o tome ko će početi nakon pauze ili će, možda, neko od vas dvojice biti malo duži. Možda, recimo, malo duža sednica, pa malo kraća, nakon toga. Naravno, brine me i to kada mora biti pauza za prevodioce, tehničare i druge.

ADVOKAT GUY-SMITH: Ja smatram da ću ja najverovatnije, ne najverovatnije, ja ću sigurno govoriti sledeći, a najverovatnije ću završiti do pauze ili malo pre toga.

SUDIJA ORIE: U redu. Idemo onda na pauzu. Nastavljamo u 16.20 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Guy-Smith, pre svega, Pretresno veće se izvinjava što počinjemo sa zakašnjenjem. Naravno, postoje razlozi za ovo odlaganje. Možete da uzmete reč.

ZAVRŠNA REČ ODBRANE BALAJA: ADVOKAT GUY-SMITH

ADVOKAT GUY-SMITH: Postoji jedna zlatna nit, jedna zlatna nit, ona se uvek može naći u Hramu pravde, a to je da je dužnost Tužilaštva da dokaže da je optuženi kriv i svoje navode treba da dokaže van razumne sumnje. Dokazni materijal koji se predočava tokom suđenja je jedino ono na osnovu čega se mogu utvrditi činjenice, a vi, Pretresno veće, treba da potražite

dokaze. Nisu dopuštena nagađanja, pretpostavke, spekulacije ili insinacije. Mora da postoji, ukoliko postoji razumna sumnja, kad je reč o krivici bilo kojeg optuženog, ona mora da proističe iz dokaznog materijala, iz nedostatka dokaznog materijala ili međusobnog protivurečnih dokaza. Tužilaštvo nije uspelo u svojoj nameri da izvede dokaze izvan razumne sumnje. Shodno tome, trebalo da bi da utvrdite da svaki od optuženih nije kriv i naša argumentacija glasi da bi to bilo odgovarajuća presuda u ovom predmetu. Želeo bih da se za trenutak vratimo nazad, da pogledamo jednu stvar koja se odigrala tokom ovog suđenja, a ta stvar se odigrala prilikom ispitivanja jednog određenog svedoka, kada se pojavilo pitanje „aparthejda“. Tužilaštvo je uložilo prigovor na to da se koristi sam termin „aparthejd“, u smislu politike ili prakse, političke, pravne, privredne ili društvene diskriminacije. Razlog zbog kojeg ja sada ponovo postavljam ovo pitanje je sledeći. U uvodu u završni podnesak Tužilaštva i u komentarima koje je gospodin Re juče usmeno izneo, on je naveo da su srpski nadležni organi koristili u sve većoj meri zakonite represivne mere, kao da oni koji pokušavaju da se bore, protestuju ili na drugi način požale na ove zakonite represivne mere, kao da na njihova pleća pada krivica. I, zaista, ukoliko pogledamo dokazni materijal i iskaze brojnih svedoka, koji su došli sa jedne od strana, mi ćemo ustanoviti da jeste bio njihov stav prema onima koji su protiv njih borili. Ukoliko za trenutak razmotrimo sam pojam zakonitih represivnih sredstava, prisećam se onoga o čemu sam maločas govorio, odnosno o zakonodavstvu u vezi sa aparthejdom u Južnoj Africi, 40-ih, 50-ih, 60-ih, 70-ih, zakone Višija, zakone iz Ninberga, a za sada bih se osvrnuo, za trenutak, na zakone iz 1872. godine, kada je ruski car Aleksandar III proterao Jevreje iz područja i uveo kvote u odnosu na to koliko od njih može da dobije visoko obrazovanje, koliko mladih ljudi ili žena može da ide u školu. Razlog zbog kojeg ovo pominjem, veoma je konkretan i u stvari je ličan. Naime, moj čukundeda je na smrt premlaćen zbog toga što je odbio da pristane na ove kvote koje su bile određene za mog dedu i posle toga, moja deda i ostatak porodice, otišli su iz Rusije. Poslužiti se izrazom „zakonite represivne mere“, na ovom mestu, pred ovim Sudom, i takvom jednom terminu pridodati bilo kakvu verodostojnost, izuzetno je uznemiravajuće. Kako ovde stvari zaista stoje? Šta se, zapravo, dogodilo? Omanja grupa ljudi pokušala je da okupi svoju zajednicu, kako bi stupila u borbu i oslobodila se od zakona koji su bili represivni. Oni su pokušavali da nabave oružje kako bi se borili i oslobodili represivnih zakona, obukli su uniforme i potražili neophodna sredstva kako bi se borili za slobodu od zakonito represivnih zakona, pokušali su da organizuju vojsku kako bi se borili radi oslobođenja od zakonito represivnih zakona, pokušali su da osnuju bolnice kako bi vodili računa o samrtnicima i ranjenim, koji su se borili kako bi se oslobodili od zakonito represivnih zakona. Vi ste ovde čuli iskaze u kojima se kaže da, posle onoga što se dogodilo u Prekazu/Prekazi, u Likošanima/Likoshan i u Glođanu/Gllogjan, da je došlo do velikog bujanja podrške. U takvoj jednoj situaciji, nije postojao nikakav razlog da se ljudi zastrašuju. Naime, ljudi su ih već podržavali. Za to nije bilo nikakvog razloga. Kao što je i Tužilaštvo navelo, u četvrtoj izmenjenoj Optužnici, razloga za konsolidaciju kontrole u zoni Dukadin/Dukagjini nije bilo, jer treba da se setimo da, ono što se smatra zajedničkom zločinačkom namerom, jeste upravo to. Ta zajednička zločinačka namera izmenjena je, u usmenoj argumentaciji koja je juče izneta i ja ću o tome govoriti za koji trenutak. Prema našoj argumentaciji, stav Tužilaštva u ovom predmetu je sa intelektualne tačke gledišta, a takođe, s vremena na vreme i sa činjenične tačke gledišta, netačan. Tužilaštvo je odbilo da se suoči sa realnošću, sa onim što se zaista odigravalo na terenu u regionu i sa ljudima koji su tamo živeli. Oni su podelili svoju argumentaciju onako kako je to njima odgovaralo, na sitne deliće, a uopštavali su je takođe kada im je to odgovaralo. Tužilaštvo je iznelo niz nepotkrepljenih tvrdnji. U stvari, izvođenje dokaza Tužilaštva, stalno je menjalo svoj cilj i stative na golu, ako tako mogu da se

izrazim, su se menjale u zavisnosti od toga šta najviše odgovara njihovoj argumentaciji ili šta oni veruju da bi trebalo da sledeće pokažu, nasuprot onome što pokazuju sami dokazi. Kada im je bila pružena prilika da se suoče sa svojim vlastitim svedocima, podvlačim, sa svojim vlastitim svedocima, jer je svakog svedoka u ovom predmetu pred vas izvelo Tužilaštvo, sa svakim pojedinačnim svedokom je pre davanja iskaza ili razgovarao istražitelj ili je sa njim vođen pripremni razgovor. U tom kontekstu, i kada im je bila pružena prilika da suoče svoje vlastite svedoke sa raznim protivurečnim tvrdnjama, sa razlikama u odnosu na ono što su ranije svedočili u nizu važnih prilika, Tužilaštvo je izbegavalo da dobije informacije od svedoka dok je svedok davao iskaz *viva voce* i pod svečanom izjavom. Oni su, naime, u određenim prilikama, pokušavali da se dato svedočenje izbaci iz spisa ili da se umanjí njegova verodostojnost, pošto je sam iskaz već završen. Ova vrsta selekcije dokaznog materijala se vršila retrospektivno, svakako se primer toga može videti u argumentaciji u vezi sa osnivanjem *Crnih orlova*, kao i sa iskazom Ylbera Haskaja. Na to ću se vratiti nešto kasnije. Ono što je bitno da se ovde odigralo i važno da se to primi k znanju, jer mislim da je to nešto što bi sve strane u postupku trebalo da priznaju, jeste to da je Oslobođilačka vojska Kosova bila grupa u nastajanju, koja se u najboljem slučaju borila da pokuša da postane jedna delotvorna borbena snaga. Oni su pokušavali, u stvari, da učine nemoguće. Najbolji primer za to jeste kada Tužilaštvo govori o onome šta se odigrava obično u vojsci, mislim tu na pasus 172 završnog podneska. U OVK učestvovali su mladi ljudi, ljudi 20-ih godina, bez velikog iskustva, često i bez ikakvog iskustva, u onome što neki nazivaju veštinom, a drugi užasom rata. To nije bila uobičajena vojska. O čemu je reč u ovom predmetu? Na stranu ono o čemu uvek ima govora u svakom predmetu koji se bavi krivičnim delima. Ono o čemu je zaista reč u ovom konkretnom predmetu jeste, po mom mišljenju, integritet jednog sistema. Gospodo, vi ne možete da donesete osuđujuću presudu kada je sama suština argumentacije Tužilaštva sazidana na nedokazanim tvrdnjama, na pretpostavkama, na glasinama, neopuzdanim iskazima, nepouzdanim forenzičkim dokazima, krivotvorenim i fabrikovanim dokaznim materijalom, a koji je, kako smo to jasno čuli od MUP-a, povremeno bivao i falsifikovan i dobijan na osnovu premlaćivanja i mučenja mladih ljudi od kojih su, na taj način, dobijani podaci. Da se najjednostavnije izrazim, to je samo jedan rak koji izjeda ovaj predmet. I kada se dokazni materijal razmotri strpljivo, brižljivo, sa naučnim duhom, metodički, to je ono što može da se vidi. Mi tvrdimo da vi ne možete da donesete osuđujuću presudu na osnovu takvog dokaznog materijala. Postoje brojne razumne sumnje koje počivaju duboko u srži ovog predmeta. I to je vama bilo pokazano. Na nama to nije da dokažemo, dokazni materijal o tome dovoljno svedoči. U uvodnoj reči, a takođe i u svojoj završnoj argumentaciji, gospodin Re je izjavio sledeće: „Budući da su pronađeni leševi pored kamenog zida, to pokazuje da je to bilo mesto na kojem su vršena pogubljenja.“ Na samom početku izvođenja dokaza Tužilaštva, on je, između ostalog, rekao, a to je na stranici 403 transkripta: „Budući da je telo R1 bilo pronađeno u blizini zida, time se dokazuje da su na tom mestu vršena pogubljenja.“ Kada je tada vama izneo ovaj komentar i slično tome, kada je podudarne komentare pred vama izneo juče, on se zapravo upustio u jednu staru logičku grešku „Post hoc, ergo propter hoc“ – „Posle toga, dakle zbog toga“. Ova logička greška zasniva se na pogrešnoj pretpostavci da samo zato što se neke stvari odvijaju jedne posle drugih, prvi događaj predstavlja uzrok svih narednih događaja. Dokazano je da je ovakav način razmišljanja predstavljao osnov za mnoga pogrešna uverenja, takođe je dokazano da je takvo razmišljanje predstavljalo osnov i za mnoge neuspehe da se nešto dokaže. Osim toga, došlo je i do nečega što mi smatramo ozbiljnim greškama, ozbiljno pogrešnim navodima u transkriptu. Ja ću vam navesti dva primera tako nečeg. Gospodin Balaj je već bio istaknuta figura, mislim tu na tvrdnje da je on viđen u martu, odnosno u nekom trenutku posle 24. marta, na sahrani u

Glodanima/Gllogjan. To je pasus 237. Za ovakvu tvrdnju ne postoje nikakvi dokazi koji bi je potkrepili. Ovu tvrdnju izneo je svedok 1. Ona potiče iz neimenovanog, nepoznatog izvora. U pitanju je neidentifikovani albanski seljanin, za koga je svedok 1 tvrdio da je ovaj pokazao Idriza Balaja na sahrani. Ovaj iskaz nije proveren, a na osnovu ove nepouzdana informacije, kako mi tvrdimo, Tužilaštvo je iznelo uopštenu tvrdnju da to predstavlja dokaz opštepoznate činjenice da je on predstavljao istaknutu figuru. Drugi primer se može naći u pasusu 482. Tu se gospodinu Balaju pripisuje da je učestvovao u pogubljenju i to mu se pripisuje na osnovu dokaznog materijala koji nikada nije uvršćen u spis. Želeo bih sada da se na trenutak osvrnem na nekoliko pitanja, pošto je neophodno posvetiti odgovarajuću pažnju, a potom ću svoja zapažanja usredsrediti na neke pojedinačne tačke Optužnice. Iznete su tvrdnje da je Idriz Balaj zastrašivao svedoka 17. U pitanju je zastrašivanje koje je pretrpeo svedok 17 i to možemo pronaći na stranicama od 7572 do 7573 zapisnika. Citiram: „U početku sam to pokušavao da smatram šalom“, počinju njegove reči u 22. redu. Nastavljam citat: „Ali, kada je insistirao da ja reagujem i kada sam ga pitao da li on zna ko sam ja, on je odgovorio ne, ja te ne poznajem. Onda sam mu pokazao automatsko oružje, nekoliko ručnih bombi i rekao sam mu da sam ja komandant brigade. Niko mene nije mogao da spreči da odem u Vojnu bolnicu da posetim prijatelja i zbog toga sam tražio od Ramusha ili da ga otpusti ili da mu nametne disciplinske mere, jer bi ovakvi incidenti mogli da dovedu do najozbiljnijih posledica. “ Ovdje nije reč o zastrašivanju, ovdje je reč o profesionalcu, o vojniku koji se naljutio zbog toga što jedan mali skorojević dovodi u pitanje njegov autoritet. Tužilaštvo je, takođe, govorilo o prebijanju jednog prevodioca. Međutim, pregledanjem zapisnika u tom pogledu, a ja svakako ne odobravam prebijanje bilo koje osobe, dakle, prevodilac je viši od Idriza Balaja, udara ga nogama, nervi su mu na rubu, boji se da tu nešto nije u redu i onda se celi incident razrešava bez daljih posledica. Oni su bili zaustavljeni u ratnoj zoni, zajedno u jednom vremenu koje je bilo i te kako teško za pripadnike OVK. To je bio period kada su bili izloženi jednom od najvećih napada srpskih snaga. Pregledavajući, ne samo podnesak Tužilaštva, nego i imajući u vidu komentare koje je juče Tužilaštvo iznelo, mislim da se može mirno reći da oni pokušavaju da utemelje krivicu Idriza Balaja na tome što je loš karakter, na temelju glasila, pričanja. Međutim, to ne može biti nadomestak za dokaze, niti može na bilo koji način dokazati njegovu krivicu van svake razumne sumnje. Pokušavajući se osloniti na takvu vrstu dokaza, dakle, na glasine o njegovim pogrešnim postupcima, oni rade tri pogrešne stvari. Krše njegovo fundamentalno pravo na pravično suđenje, što je suprotno članu 21, kojim se zabranjuje korišćenje takvih iskaza. Oni, kao što sam rekao, pokušavaju utemeljiti krivicu gospodina Balaja na informacijama iz druge ruke, na glasinama, a ne preko iskaza koji su pouzdani i inherentni materijalu kojem se može verovati. I, kao treći, prikazujući ga takvim, on se ni na koji način ne može braniti. Jer, šta je drugo glasina nego jedna okrutna priča koja svakim daljim prenošenjem sve glade teče preko usana. To je nešto poput virusa. Ima takvu prirodu koja se otima kontroli, sama po sebi. Govorilo se o glasinama tokom godina, da neprijatelji prenose priče u drugačijem obliku nego što je original, a da se ostalo sve izmišlja samo po sebi. Glasine otvaraju i pravu Pandorinu kutiju insinucija i blačenja. To nije relevantan dokazni materijal ni na koji način da bi se dokazala neka činjenica, niti se radi o pouzdanim iskazima koji se tiču komentara ili priča nekih neidentifikovanih osoba, jer se tu radi ipak o uopštenim glasinama i pričama iz druge ruke. U ovoj sudnici je u jednom trenutku Pretresno veće reklo na str. 1007, „ako nemate dalje informacije o izvoru ovih glasina, zamoliću vas“, sad neću reći ime te osobe, „da pređete na sledeću situaciju“. U sudnici, a mi smo sada u sudnici, nismo u kafani, ili u baru, ne sedimo za stolom, gde čovek može reći šta hoće, glasine u sudnici mogu igrati jako, jako, ograničenu ulogu. Postavljena su pitanja, tvrdilo se „on je najzloglasniji i najbrutalniji“, i nikakve činjenice koje bi to

potkrepljivale. Zapravo, kada je ponovo i ponovo svedoku 17 postavljeno to pitanje, on nije imao informacije. Gospodin Tetaj, takođe, on je rekao: „O, da, on kad dođe, ljudi ga vole. Ukoliko ima srpskih napada, šta on tamo radi? On štiti ljude. “ Međutim, kada nema Srba, onda se ljudi boje i njega i njegovog prisustva, jer znanje da je on prisutan u nekom području može proizvesti to da selo ponovo snađe ono čega se oni tako boje, a to je rat. Njegov je posao bio da zapoveda jednom jedinicom za hitne intervencije, da odlazi tamo gde je neophodno, da se bori u tim bitkama, da obučava mladiće koji bi trebalo da polože svoje živote u borbi protiv zakonitih represivnih mera, koje protiv njih sprovode srpske vlasti. I na kraju, kada se bavimo pitanjem glasina, u više kultura se kaže da uništiti neku glasinu je poput pokušanja da se voda ili vetar uhvati u mrežu. Glasine, ogovaranja, koje se ne mogu ni našta osloniti, pronalaze svoj način da se prošire među ljudima. Kada budete razmatrali dokazni materijal koji se tiče Idriza Balaja, molim vas da posebnu pažnju posvetite meri u kojoj se od vas traži da ga osudite zbog njegove reputacije, umesto da analizirate konkretne činjenice koje postoje. Sada ću se konkretno pozabaviti tačkama 13 i 14, tačkama koje se bave tvrdnjama da je gospodin Balaj u te postupke bio lično uključen. Kazneni postupak je među inim stvarima pokušao i da se rekonstruiše i neki prošli događaj, kako bi se prosuditelju činjenica pomoglo u utvrđivanju šta se stvarno dogodilo. Fizički tragovi, kao što su recimo otisci prstiju, vlakna, krv, često se koriste kako bi se pomoglo u takvoj rekonstrukciji, jer kad su oni na pravilan način prikupljeni i analizirani, takvi dokazni materijali, koji pokazuju tragove, mogu pomoći da se utvrdi kakva je bila priroda događaja i identitet počinioca. Očevidci su, takođe, jedan oblik traga. Neki zločinački događaj, neki zločin dakle, u kojem imamo očevidce, ostavlja u očevidcima trag u mozgu. Sećanje, kao takvo, puno je implikacija, poput fizičkih dokaza, tragova i ti tragovi u sećanju mogu biti iskvareni, izgubljeni ili na neki način dovesti do rezultata koji rezultiraju netačnom rekonstrukcijom događaja u pitanju. Poput fizičkih tragova, način na koji se prikupljaju tragovi iz sećanja, mogu imati važne posledice za tačnost tih posledica. Kada se bavimo sećanjem, to se priznaje i zna da ništa ne pomućuje pamćenje toliko koliko protok vremena, te da ništa ne može biti tako opasno kao oslanjanje na sećanja za koja se objektivno može pokazati da su eventualno bili pod uticajem faktora koji su izmenili konkretnu situaciju događaja koji su se odvijali. To je posebno tačno kada se činjenice o kojima se da iskaz odnose na događaje koji su se odvijali u ranoj mladosti svedoka. Takav je iskaz nešto na osnovu čega se ne bi smelo delovati osim utoliko kada je reč o činjenicama koje su objektivno dokazane. Imamo jednu čuvenu studiju, mislim da je Pretresno veće sigurno upoznato sa njom, koja se bavi razmatranjem mogućnosti identifikacije od strane očevidaca. Reč je o studiji gde su mlađi, . . . u stvari, ne jako mladi, postavljeno im je pitanje da li su oni ikada bili izgubljeni u nekom supermarketu ili robnoj kući i oni su odgovorili da im se to nije desilo. Zatim su tražili informacije od drugih, koji su bile osobe na koje se moglo računati, kao što su profesori, majke, očevi, koji su prepričali da je stvarno bilo slučajeva kada su te iste osobe, zapravo izgubile u takvim robnim kućama. Dakle, 25 posto osoba je isprva u potpunosti negiralo da im se tako nešto dogodilo, a onda kada su im iznesene tvrdnje u suprotnom smislu, složile su se da im se to dogodilo. Ovim sam se bavio, sada na početku, jer je Pretresno veće svesno, a i mora biti svesno, da je glavni uzrok pogrešnih osuđujućih presuda, koje zavise od pogrešne identifikacije od strane očevidaca, najčešća stvar. To nije, dakle, ništa novo. Svako ko se bavio pravom, policajac, tužilac, branilac, sudija, svi to znaju. To je informacija koju znamo od 1932. godine, na osnovu knjiga profesora Edwina Borcharda. U kasnijim studijama koje su napravljene, a takve su studije bile obrađivane u Sjedinjenim Državama u velikoj meri, govorilo se o situacijama gde je neko bio oslobođen krivice. U 64 posto slučajeva, gde su navodni krivci bili oslobođeni krivice u periodu od 1989. do 2003. godine, barem jedan od očevidaca je

pogrešno identifikovao optuženu osobu. U gotovo 90 posto slučajeva silovanja, došlo je do pogrešne identifikacije. Zbog čega je to važno u ovom predmetu? Zbog prilično očiglednih razloga. Da bi se shvatilo šta se dogodilo u umu, a počnimo sada od svedoka broj 4, ja znam da za ovu diskusiju i u vezi sa njom nismo spominjali svedoka 19. Ja pretpostavljam da je Tužilaštvo spremno da prihvati da taj svedok nije identifikovao nikoga. Dakle, ako se budemo držali ove hronologije i nekih objektivnih činjenica, možemo utvrditi da je sledeće istinito. Slobodan Prašćević je ubijen iz vatrenog oružja 2. marta. Majka se vratila dve nedelje kasnije, 16. marta. Prva poseta kući, 30. mart i još dve nedelje kasnije u skladu sa iskazom svedoka 4. Prva poseta kući je poseta kada neki ljudi u crnom, svedok 4 veoma jasno kaže da nije video nikoga, kamoli pojedinca kojeg je idnetifikovao kao Togera. Dakle, 30. Aludira se da je do 30. marta, a zbog toga što postoji specijalna noćna jedinica, da ta specijalna noćna jedinica moraju biti baš *Crni orlovi*. Mi imamo informacije od Ylbera Haskaja da *Crni orlovi* nisu ni formirani do 14. maja. Nedelju do dve kasnije, dakle, između 7. i 14. aprila, sestra S koja je odvedena prve noći se vraća. U tom trenutku, prema informacijama koje imamo, svedok 4 nju uopšte nije mogao videti. . . . Molim vas oprostite, njega nije mogao videti i prepoznati i to zbog toga što je bio na udaljenosti od 50 do 60 metara, u automobilu. Treći put, treći put kada je viđen, ta osoba za koju Tužilaštvo tvrdi da je Toger, dakle treće viđenje te osobe bilo je nedelju ili dve kasnije, kada on ponovo nije video tu osobu za koju tvrdi da je Idriz Balaj. Ono što se događa, a to je veoma veoma važno u situaciji kada je trebalo pregledati ovaj iskaz je, kada se ta osoba vraća nakon što je ostavila sestru S i ponovo se vraća nakon 40-tak minuta, on je rekao da su dve osobe došle u automobilu i kada mu se postavilo pitanje ko su ti ljudi, onda kaže da su to oni, da je jedan od njih bio onaj koga je video i ranije, ali to je nemoguće. To se nije moglo dogoditi, jer on njega nikada nije video. Dakle, šta se tu dogodilo? Šta se zbiva sa sećanjem tog mladog čoveka? Molim vas, ja ne tvrdim da on laže, ali ja kažem da je on pogrešio. Ja vam tvrdim da Pretresno veće i te kako dobro zna šta se tu dogodilo. Njegovo sećanje je bilo pomućeno i to čime, time što je video Idriza Balaja na televiziji, što je video da se nadimak Toger pripisuje Idrizu Balaju na televiziji. Ne da se samo dogodilo to, nego je došlo i do pokušaja napada na njegov život. Ovaj mladi čovek pokušava da razreši bol koji oseća. Ja ga razumem, on želi da razreši svoju situaciju, on želi da pripiše neku odgovornost nekome, ali na osnovu dokaznog materijala koje razmatra ovo Pretresno veće, želim izneti tvrdnju, da ono nije sigurno, niti pouzdano. Možete se osloniti - to se i sugerisalo - na neke posredne okolnosti, ali koje bi to bile? Crne uniforme. Ko u ovom predmetu nije nosio crnu uniformu? Meštani su nosili crne uniforme, kako bi bili slični onima koje su podržavali. Pjeter Shala, na koga se Tužilaštvo oslanja u vezi sa uniformama u jednoj fazi, Pjeter Shala je pomenuo da je gospodin Balaj u smeđoj uniformi, u maskirnoj uniformi. Vozila. Čuveni crni džip. Tu sam, moram priznati, pomalo radoznao, zato što oni koji su sestru S dovezli kući dovezli su belu *Nivu*. Na koje se druge objektivne faktore možete osloniti? Visinu, pa ne znam, niko ga nikada nije pitao koliko je visok. Nije nam to rečeno. Težina, boja kose, brada ili brkovi, ožiljci? Da. Svedok 19 spomenuo je ožiljak, veliki stari ožiljak. Rasveta. U kući nije bilo struje. Nema nikakve objektivne informacije o opisu, a imate mnoge nezavisne komadiće dokaza, koji dovode u sumnju to da li je svedok 4 govorio istinu. S tim u vezi mislim da je ipak pomalo važno skrenuti pažnju na svedoke Tužilaštva, one istražitelje koji su pokušali doneti sud o tome ko je odgovoran, ko je znao i ko nije sledio njihove vlastite smernice. D119, D120. No, u svakom slučaju, pogledajte, na primer, izveštaj o identifikaciji putem foto panela, D120. Ja sam postavio sledeća pitanja i zabeležio odgovore svedoka. Prvo pitanje: „Rekli ste da ste bili svedok nekih zločina. Rekli ste da ste videli osobu koja je možda odgovorna za njih. Želim vam pokazati neke od fotografija. Ali, pre toga, recite mi, jeste li vi

tog čoveka u međuvremenu ponovo videli, lično, na televiziji, u novinama ili u drugim medijima? I, ako jeste, opišite mi okolnosti? “ Gospodin Quiroz, vrlo jasno je dao do znanja da je nekih stvari bilo, a isto tako da on nije sledio svoje vlastita, unutrašnja pravila. Istražitelj mora utvrditi da li je svedok video osumnjičenog na fotografiji ili na posteru, ili na televiziji. Jer, možda onda postupak sa foto panelom neće biti prikladan. Pravni savetnik tima mora se zatražiti za savet u slučaju takve identifikacije, što ne vredi u slučaju prepoznavanja, a to njima nije ono što ovde imamo. Prepoznavanje, D119, je kad svedok prepozna nekoga na fotografiji koga su poznavali od ranije i to, naglašavam, nevezano sa zločinom. Na primer, sused od pre rata. To ovde nije bio slučaj. Oni nisu sledili svoja vlastita pravila. Nemate nikakve sigurne informacije na osnovu kojih biste mogli imati dovoljno pouzdanja da čovek koji je učestvovao u tom nizu incidenata, da je taj čovek Idriz Balaj. Znamo da su ljudi spomenuli ime Ramush, barem u jednom navratu, uz ovu porodicu. To je bila laž. Ima još drugih stvari o tome šta se dogodilo. Ne želim kriviti svedoka broj 4. Međutim, Tužilaštvo je iznelo sugestiju da su neke stvari apsolutno tačne, stvari koje možda uopšte nisu tačne. Kao na primer, da li je osoba poznata kao Toger zapretila njegovoj majci. Ili, da li je to uopšte bio neko koga su kasnije identifikovali, iz imena, možda bivšeg seljana. Ali, vratimo se sada na trenutak na iskaz. Iskaz je da su oni dobili informaciju od sestre S, da je on u Rzniću/Irznici. Kada? Pre 22. aprila. Zašto je to važno? Zato jer objektivno znamo da je 22. april datum kad su Srbi napustili Rznić/Irznici. E sada, niko ne spori sledeće. Kad su *Crni orlovi* formirani, bez obzira da li uzmete 14. april ili nešto drugo, mislim da dokazi uopšte ne podržavaju 14. april, i ako ih dobro pogledate, to će vam biti jasno, ali ako uzmete 14. april i ako sada, za trenutak, prihvatimo da je to tačan datum, evo šta se onda dogodilo. 14. aprila, 500 ljudi skupilo se u Rzniću/Irznici, svi su pozvani da se okupe, 120 ih je odabrano, a policija tada još nije bila napustila Rznić/Irznici. Oni su još uvek bili tamo. To se nije dogodilo. Potpuno je nezamislivo da se tako nešto dogodilo. Prema tome, ko god je odveo sestru S nije bio pripadnika *Crnih orlova*. Ko god je bio umešan u to, nije bio deo grupe Idriza Balaja, jer ta grupa onda još nije ni postojala, još nije bila formirana. To su objektivni dokazi koje imate, časni Sude, a to nisu uverljivi dokazi. Ne postoje uverljivi dokazi o identifikaciji Idriza Balaja. Još jedna stvar koju je reklo Tužilaštvo je pitanje obuke i terena za obuku. Postoje dokazi. Uzmite, na primer, P1217. To je fotografija u koju je Ylber Haskaj uneo oznaku kada je govorio o obuci. Primetićete da je ovo mesto zaokruženo sa slovima YH, mesto za koje je rečeno da su oni tamo izvodili obuku u Glođanima/Gillogjan. Tužilaštvo je, takođe, utvrdilo da je teren za obuku bio odmah do *Ekonomije*. Upravo to oni kažu, odmah do *Ekonomije*, a na ovoj fotografiji možete videti strelicu, takođe, sa slovima YH, i svedok je u svom svedočenju rekao da je to bio smer u kojem se nalazila *Ekonomija* i da se on ne seća da je on tamo izvodio obuku, da je bilo razloga da tamo izvodi obuku i da tamo uopšte nije išao. On je izvodio obuku ovde gde je označio ovaj krug. To možete pronaći na strani 10323. Sada nekoliko reči, konkretno, o Ylberu Haskaju. Međutim, detaljno prosuđivanje o dokazima zasluđuje nekoliko reči i pažnju Pretresnog veća. Tužilaštvo kaže da tvrdnju Ylbera Haskaja, da su *Crni orlovi* formirani 14. maja, treba odbaciti. On je to rekao u izjavi po 92 ter. On je došao ovamo, sedeo ovde i svedočio i oni su imali priliku da ospore tu tvrdnju, ali ništa nisu učinili. A, sad, kad je on otišao, a on je jedina osoba koja je svedočila o formiranju *Crnih orlova*, u smislu da je on bio *Crni orao*, da im se pridružio prvog dana, da je bio ponosan što je bio među njima. Zašto oni nisu postavili ta pitanja? To ostavlja veliki upitnik kada je reč o pokušajima Tužilaštva da ovom Pretresnom veću podastre sve činjenice. A sada idemo na Saniju Balaj. Da bi se poverovalo da je Idriz Balaj u tome učestvovao, morate poverovati sledeće. Morate poverovati da je Avni Krasniqi govorio istinu. On je jedina osoba koja gospodina Balaja tamo smešta. Ustanovljeno je da je

on begunac pred pravdom, porekao je svoje ranije osude. Tužilaštvo ga je uhapsilo, prisililo da ovde svedoči. On je od njih dobio razne povlastice, između ostalog to da oni nisu obavestili državu sa kojom saraduju, Švajcarsku, da je osoba koju oni traže u njihovim rukama i pustili su ga da ode u zamenu za svedočenje. Da biste, dakle, poverovali njegovom iskazu o Idrizu Balaju, morate prvo poverovati da on nije imao nikakve motive da izmišlja, morate odbaciti iskaze Shabana Balaja, koji vam je rekao da su to bili kradljivci i lažljivci, snaga sama za sebe, samozvana vojska, čija je namera bila da pljačka. Morate odbaciti tvrdnje koje je iznelo samo Tužilaštvo, a to je da je Avni bio poznat po tome što je zaustavljao civile i uzimao im automobile. Morate odbaciti realnost vremenskog okvira u kojem se ovaj događaj odigrao. Rečeno je da je 12, možda 11. Avni Krasniqi je rekao tri dana kasnije. Ako je to bilo dva dana kasnije, onda morate samo pogledati D69, jer su toga dana Srbi ponovo ušli u Rznić/Irzniq. Ja vam kažem da je besmisleno da bi komandant *Crnih orlova*, ako verujete datumima, dan nakon što su oni otišli, on došao ovamo, pokupio leš, nekuda ga odvezao i tamo ostavio. Takođe, trebate poverovati i ono što je Avni Krasniqi rekao o Saniji Balaj, a to je da je ona želela da stanu u šumi i razgovaraju. Morate nepoverovati njegovom bratu Metu, koji je Shabanu rekao: „Ne mogu garantovati za mog brata, jer je on okaljan.“ Morate nepoverovati Shabanu koji je rekao: „Dug nije vraćen i kriminalac je sada na otvorenom. Ali, pre ili kasnije, neko će taj dug vratiti. Ako ne braća, onda neko drugi.“ Morate poverovati Avniju Krasniqiju da on nije krvno povezan sa tom porodicom, što je pak protivurečno onome što je ovde rečeno, da nema motiva za krvnu osvetu. I, isto tako, morate nepoverovati jednoj sasvim verovatnoj alternativni, za koju mi tvrdimo da se može dokazati, a to je da je Avni Krasniqi bio umešan u pljačku, da je Saniju Balaj pokopao u planinama, da su ga uhvatili zato što su neka deca videla šta se dogodilo i da je onda on, zajedno sa drugima, ali sigurno ne sa gospodinom Balajem, premestio leš. Morate poverovati još nečemu. Morate poverovati da, kad je reč o tome kako je leš prenešen, sećate se da je rekao: „Leš je bio zamotan u čebe.“ Nije se mogao setiti boje, ali je rekao da je leš bio zamotan u čebe. Prema tome, ako mu verujete, morate mu poverovati da biste smatrali da je u to bio umešan Idriz Balaj, to je, da je neko drugi odmotao leš i stavio ga u dve vreće, jer je leš pronađen u dve vreće. Da biste usvojili teoriju koju je iznelo Tužilaštvo, a to je da je ona ubijena zato jer je bila kolaborant, morate odbaciti iskaz Cufea Krasniqija koji je rekao da je on pregledao šta se dogodilo i utvrdio da nije bila kolaborant. Prema tome, onda Tužilaštvo mora odgovoriti na pitanje, a to je, šta se dogodilo sa novcem. Svi su znali da je novac bio tamo. I, konačno, šta se dogodilo sa beležnicom, jer beležnica je glavni dokaz da je ona bila kolaborant. Beležnica je glavni dokaz koji bi nam bilo ko odgovoran dao ukoliko želi stajati iza tvrdnje iza koje stoji Tužilaštvo, a to je da u toj beležnici postoji informacija. Onda bismo trebali videti šta je to, šta tamo piše, koje je informacije ona dala, u kom kontekstu. Ali, ta beležnica je nestala. Gospodin Re je juče rekao da, nakon što je Avni Krasniqi napustio gospodina Balaja, da je auto odvezen do kanala. Ali, on to nije izjavio. Možda se sećate da je rekao da su ga odbacili do Bistrice/Bisticë i onda mu je postavljeno pitanje, na strani 10748. Naravno, tu sada morate verovati da je Toger, odnosno Idriz Balaj, u tome uopšte učestvovao, u celom tom premeštanju leša. Pitanje: „Kojom je cestom išao Toger kad vas je odbacio u Bisticu/Bisticë?“ Odgovor: „Pa, tamo je jedno raskršće, može se na jednoj strani ići na Barane/Baran, na drugu prema našoj kući, ali ja zapravo ne znam, jesmo li išli prema Glodanima/Gllogjan ili Baranima/Baran, zapravo to ne znam.“ To svakako predstavlja dobar primer toga kako Tužilaštvo i, konkretno, gospodin Re, navlači dokaze. Međutim, ukoliko pogledate sve dokazne predmete koji su bili predočeni, ukoliko ih razmotrite pažljivo, dolazi se do zaključka da se to sve zajedno ne uklapa. U jednom predmetu, u kojem se neko krivično goni, nije dovoljno samo predočiti dokaze, da bi oni nešto dokazali. Neophodno je

da oni budu logični, da budu razumni i neophodno je da postoji neki logičan razlog za određenu teoriju, a takvi razlozi ovde ne postoje. Ono što, međutim, postoji jeste logičan razlog zašto je Avni Krasniqi lagao. Jer, ukoliko on to prizna, njega će ubiti. To je svakako jedan veoma ubedljiv motiv. Taj motiv je stvaran, vi ste ga ovde čuli. Čuli ste ga ovde, ne samo od Shabana Balaja, već i od samog Avnija Krasniqija. On je rekao: „Ja nisam pod krvnom osvetom. Ja sam na slobodi. Ja ništa pogrešno nisam uradio.“ Možete li da zamislite neki ubedljiviji razlog da bi čovek fabrikovao dokaze i navodio na pogrešan trag. Saslušali ste iskaz i Rustema Tetaja. Ko je Idriz Balaj? On je bio nepoznato lice ovoj zajednici. On je neko ko je došao da bi im pomogao u borbi. Prema tome, njega je najlakše bilo razapnuti na krst. On, jednostavno, nije bio član te konkretne zajednice i zašto njega, u ovom trenutku ne bi blatali, kad su to već svi drugi uradili. Najzad bih želeo da kažem nekoliko reči o svedoku 61, kao i svedoku 1.

SUDIJA ORIE: Gospodine Guy-Smith, ja sada gledam na časovnik. Ja sam vas ranije pitao da li hoćete da podjednako podelite vreme koje je preostalo. Mi smo počeli nešto kasnije, da to nismo učinili, vi biste za koji minut utrošili, otprilike, polovinu vremena koje Odbrana ima na raspolaganju. Drugim rečima, vi biste do tog trenutka upotrebili nešto više od jedan sat vremena, a gospodinu Harveju je, takođe, potrebno nešto više od sat vremena. E sad, s obzirom na to da smo počeli nešto docnije, predlažem da nastavimo, ukoliko se prevodioci i zapisničari sa tim slažu, do 7 i 10. A, kako biste vi dobili na raspolaganje podjednaku količinu vremena imate još 7 minuta.

(Odbrana se savetuje)

ADVOKAT GUY-SMITH: Zahvaljujem se Richardu što mi je dodao još nekoliko minuta. Da počnemo ovde od najjednostavnije pretpostavke. Svedok 61 nije identifikovao Idriza Balaja kao Togera, odnosno kao čoveka koji je nju silovao. Tačka. I s time je završeno. Ali, možemo otići i korak dalje, naravno. Idriz Balaj se, čak, i ne uklapa u opis čoveka koji je nju silovao i ovo je drugi put, tek drugi put da mi raspoložemo nekim objektivnim dokazima kada je reč o fizičkom opisu tog pojedinca. Njen iskaz je glasio ovako: „U pitanju je nizak, omanji čovek, jedva nešto malo viši od nje, a ne krupan čovek.“ I, kao što se Pretresno veće verovatno seća, jer sam ja u to vreme postavljao preveliki broj pitanja u vezi sa tim, šta je ona videla, koga je videla, kada ih je videla, ne postoji nikakva sumnja da ona jeste imala priliku da dobro vidi to lice. Objektivni dokazi u ovom predmetu pokazuju da je ona visoka 1,55 cm. U američkom sistemu, to su 5 stopa i 2 inča. Idriz Balaj je visok 1,75 metara. Postoji, dakle, ozbiljna razlika u visini. Nije u pitanju oniži, omanji čovek, jedva nešto malo viši od nje, čovek koji nije krupan. Ali, možemo otići i korak dalje. Kada ga je videla na televiziji, kako nam je rekla, on nije ličio na tog čoveka koji je nju silovao, ali njoj su članovi njene porodice rekli da čovek koga vidi na televiziji, tj. Idriz Balaj poznat kao Toger, porodica je rekla: „E, taj čovek, on te je silovao.“ Međutim, u vezi sa tim ne postoje nezavisni i objektivni dokazi. Neću se duže zadržavati na iskazu svedoka 1. Mi smo u vezi sa tim podneli pisani podnesak. Verujem da Pretresno veće shvata kakav je naš stav. Mi nismo imali prilike da unakrsno ispitujemo ovog svedoka u vezi sa bilo kojim podacima koje je izneo i samim tim to ostaje jedno otvoreno pitanje, jer nije došlo do suočavanja sa svedokom. Međutim, i mimo toga, ukoliko objektivno pogledamo ono što imamo na raspolaganju, svedok 1 nije potpisao dokument, nije ništa na njemu zaokružilo. Dakle, ukoliko pogledamo taj konkretni dokument, tu nema nikakvih pojedinih konkretnih informacija. Gospodin Versonven je rekao da je svedok prstom pokazao dato lice. Taj iskaz nije potkrepljen i mi ne možemo da se oslonimo

na jedan takav iskaz, to učimo iz predmeta Galić, jer je to neprimereno. Nezavisno od onoga što je rečeno u vezi sa ličnom umešanošću Idriza Balaja u ovu konkretnu tačku Optužnice, ne postoje nikakvi dokazi koji bi pokazali da je silovanje izvršeno kako bi se svedokinja kaznila ili kako bi se sprečila saradnja za koju je ona bila osumnjičena. Imao bih da kažem još mnogo što šta. Bez obzira na to što vidim koliko je sati, a i budući da osećam dužno poštovanje prema svom kolegi i Pretresnom veću, ja ću ovim završiti. Tužilaštvo nije uspelo da dokaže da je Idriz Balaj, lično, počinio one zločine za koje se tereti u Optužnici. Tužilaštvo ni u kom pogledu nije uspelo da dokaže da je on planirao, podsticao, nalagao, počinio ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje krivičnih dela u sklopu udruženog zločinačkog poduhvata. Verujemo da će posle brižljivog i ozbiljnog ispitivanja dokaza, i mislim to najiskrenije, govorim o jednoj metodološkoj, logičnoj, naučnoj analizi onih dokaznih materijala koji su vam bili predočeni, da ćete doneti presudu da gospodin Balaj nije kriv za ona krivična dela za koja se tereti.

SUDIJA ORIE: Hvala vam, gospodine Guy-Smith. Mi ćemo sada otići na pauzu, a posle pauze, gospodine Harvey, je na vama da iznete svoju završnu reč. No, pre nego što na to predemo, gospodine Emmerson, samo da vam postavim jedno pitanje. Ukoliko sam ja u pravu, nije potreban nikakav komentar, ukoliko nisam, onda je došlo do zabune i neophodno je da to raspravimo. Na stranici 35, u 18. redu, vi ste govorili o sastanku u Prapacanima/Papracane od 21. avgusta, kada se govorilo o tome kako se ribe goje. Međutim, ono čega se ja sećam, na osnovu iskaza svedoka 17 i na osnovu pitanja koja ste postavljali, kako vi tako i gospodin Kearney, tada je bilo reči o 20. avgustu. Možda ja grešim.

ADVOKAT EMMERSON: Bez sumnje ste u pravu. Verovatno, jednostavno je reč o lapsusu lingve, ali ću proveriti pa ću vam to reći.

SUDIJA ORIE: Ukoliko ste vi pogrešili, onda je sve u redu, ali ako ima razloga za zabunu, želim da se to proverí.

(pauza)

SUDIJE ORIE: Gospodine Harvey, da li ste spremni da izložite svoju završnu reč?

ADVOKAT HARVEY: Više nego spreman.

SUDIJA ORIE: Izvolite, imate reč.

ZAVRŠNA REČ ODBRANE IBRAHIMAJA: ADVOKAT HARVEY

ADVOKAT HARVEY: Časni Sude, naša završna reč se deli na tri dela. Tužilaštvo, pre svega, tvrdi da je Lahi Brahimaj bio komandant u Jablanici/Jabllanicë. Drugo, da je on učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu i, najzad, mi ćemo se osvrnuti na ono za šta mi tvrdimo da su zaključci koje treba izvući, kada je reč o Lahiju Brahimaju i njegovoj ulozi u zoni Dukadin/Dukagjini, a u predmetno vreme. Uz vaše dopuštenje, počeo bih od pravnih pitanja. U pitanju je iznenađujuća, a mi bismo rekli i fatalna greška, koju je počinilo

Tužilaštvo, tako što je tražilo da se Optužnica izmeni, kad su za to imali priliku. Pretresno veće će se setiti da je postojao određeni nesklad između pasusa 32(B) i 43, u Optužnici. U tački Optužnice, 32(B), navodilo se da je gospodin Brahimaj upravljao zatočeničkim objektom OVK u Jablanici/Jabllanicë od, citiram: „Najmanje aprila do 5. jula 1998. godine, ili, otprilike tog datuma. “ U tački Optužnice 43, navodi se da je ta privremena zatočenička ustanova osnovana sredinom maja 1998. godine i da se ona nalazila u jednoj kući sa četiri prostorije, a pored porodičnog imanja. Tu se misli na porodično imanje Lahija Brahimaja, a u kojem se nalazio štab OVK u Jablanici/Jabllanicë. Naravno, dokazi upućuju na to da se, zapravo, ta kuća od 4 prostorije nalazila na oko 5, 6 minuta hoda od imanja Brahimajevih, ali to u ovom trenutku nije bitno. U predpretresnom podnesku Tužilaštva, u tački 32, Tužilaštvo iznosi navode da je Brahimaj upravljao zatočeničkim centrom Jablanica/Jabllanicë tokom čitavog vremenskog perioda na koji se odnosi Optužnica. U fusnoti oni dodaju sledeće: „Ovi navodi da je Brahimaj upravljao zatočeničkim centrom u Jablanici/Jabllanicë tokom čitavog vremenskog perioda na koji se odnosi Optužnica razlikuje se od stava Tužilaštva, kada je reč o navodima sadržanim u tački 32 Optužnice i ovu opasku treba smatrati ispravnom. “ Mi smo smesta u našem predpretresnom podnesku, koji smo predali 12. februara 2007. uložili prigovor na ovo. Mi smo obavestili Tužilaštvo da se uoči samog početka suđenja suprotstavljamo svakom pokušaju da se na radikalnan način proširi argumentacija protiv našeg branjenika, budući da to iziskivalo dodatnu istragu i da bi moglo da donese štetu njegovoj odbrani. Mi smo sa poverenjem čekali podnesak Tužilaštva u kojem bi tražio izmenu Optužnice i odluku Pretresnog veća u vezi sa tim podneskom. Međutim, nikakav podnesak nije bio predat. Mi tvrdimo da Optužnicu treba tumačiti strogo. Pravilo 50 Pravilnika međunarodnog krivičnog suda u Hagu predviđa mehanizme putem kojih se može izmeniti Optužnica u kojoj se optuženi ne terete na odgovarajući način. I, u svojoj odluci od 5. septembra 2007. godine, Pretresno veće je iznelo tri uslova pod kojima može da izda odobrenje da se Optužnica izmeni. Ja neću prolaziti kroz sve te smernice, ali u poslednjoj smernici se navodi da predložene izmene ne treba da imaju za ishod nanošenje nepravilne štete optuženom. A, kada se sve okolnosti u predmetu sagledaju u celini, u ovom predmetu mi sada pred sobom imamo četvrtu izmenjenu Optužnicu. Optužnica je prvi put izmenjena manje od tri nedelje pre nego što je Tužilaštvo predalo svoj predpretresni podnesak. Dakle, svega nekoliko dana pre nego što su pokušali da uz pomoć jedne fusnote isprave Optužnicu. Tokom ovog suđenja Tužilaštvo je u dva navrata tražilo dopuštenje da izmeni Optužnicu i to dopuštenje je i dobilo. Međutim, oni nisu potražili dozvolu da izmene svoju argumentaciju u vezi sa onim što mi tvrdimo da je ključni aspekt njihovih dokaza protiv Brahimaja. Naša argumentacija glasi da ova slabost ne može da se izleći uz pomoć jedne obične fusnote koja se nalazi u njihovom predpretresnom podnesku i da su oni tu grešku ponovili u tački 84 [sic] završnog podneska. Tu, takođe, mislim i na fusnotu 695[sic]. Međutim, ono što je možda još značajnije od toga, Tužilaštvo nije uspelo da predoči nikakve materijale kojima bi potkrepilo svoju tezu da je Lahi Brahimaj bio nadležan za zatočeničku ustanovu u Jablanici/Jabllanicë tokom čitavog vremenskog perioda na koji se odnosi Optužnica, a kako oni to tvrde. Poput većeg dela njihovog završnog podneska, ova tvrdnja nema potkrepu u dokaznom materijalu i jedino što je drži je stalno ponavljanje, kao da je to dovoljno da stvar time postane istina. To nije sitnica, Lahi Brahimaj je prilikom vođenja svoje odbrane, doneo nekoliko važnih odluka, među kojima je bila ta da ne pozove svedoke u svoje ime ili se sam izjasni da želi da svedoči pred Sudom. On je tu odluku doneo na osnovu Optužnice, koja je pred Pretresnim većem i na osnovu dokaznog materijala koje je izvelo Tužilaštvo.

SUDIJA ORIE: Gospodine Harvey, kada govorite o paragrafu 84, mislite na stranicu 84, a kada govorite o fusnoti 695, pretpostavljam da ste mislili na 697. Da li je to moguće? Nisam imao nameru da vas prekidam, ali u svakom slučaju, mislio sam to da kažem, bolje je sada, kada je to rečeno, da se ne bi desilo da se kasnije propusti da je do toga došlo.

ADVOKAT HARVEY: Hvala na ispravci i razjašnjenju. Uхватili ste me dva puta i to baš kada sam slušao francuski da vidim da ne žurim previše, tako da vas prvi put nisam dobro čuo, ali sada kada sam shvatio o čemu se radi, da, potpuno ste u pravu.

SUDIJA ORIE: Da, 84. Izvolite nastavite.

ADVOKAT HARVEY: Kao što sam rekao, Lahi Brahimaj je doneo te važne odluke na osnovu Optužnice pred Pretresnim većem i dokaznog materijala koje je izvelo Tužilaštvo. Dozvoliti Tužilaštvu da iznova interpretira Optužnicu u ovoj fazi, predstavljalo bi veliku štetu na teret gospodina Brahimaja. Iz činjenične perspektive gledano, nisu izvedeni nikakvi dokazi pred Pretresnim većem na osnovu kojih bi se moglo zaključiti da je bilo ko bio zarobljen u Jablanici/Jabllanicë pre sredine juna 1998. godine. Iz činjenične perspektive, nisu izvedeni nikakvi dokazi u vezi sa bilo čime što se događalo u Jablanici/Jabllanicë nakon jula 1998. godine, sa izuzetkom napada srpskih snaga na to selo, 2. i 3. avgusta 1998. godine, napada, tokom koga su ubijene na podmukao i brutalan način, majka i baka Lahija i Nazmija Brahimaja. Takođe, imamo i saznanja o sledećem napadu početkom septembra 1998. godine. Dakle, kada govorimo o pravnom nivou, Tužilaštvo je ograničilo svoje teze na to da je Lahi Brahimaj, navodno, bio komandant u Jablanici/Jabllanicë, počevši sa sredinom maja, pa negde do prve nedelje jula 1998. godine. Nakon toga, Optužnica navodi u paragrafu 32(C) tvrdnju kojom se tereti da je on odobravao ili podsticao krivične postupke drugih u toj navodnoj lokaciji za zarobljavanje u Jablanici/Jabllanicë i da su takvi postupci, navodno, trajali sve do sredine septembra, iako za to nemamo potvrdu u činjenicama. Gledano iz pravne perspektive, mi prihvatamo da smo bili obavešteni o tim navodima, navodima da Lahi Brahimaj nije bio komandant, nego da je odobravao zlostavljanje koje su činili drugi. Zamolićemo vas da imate na umu ovo pravno pitanje, kada se mi budemo pozabavali drugim aspektom njegovog navodnog položaja komandanta, a to su činjenice. Kada prilazimo činjenicama, zamoliću da sada primenite jedan kriterijum koji ja nazivam testom obrve. Neki elementi završne reči Tužilaštva bili su, dakle, u najmanju ruku iznenađujući. Jedna takva tvrdnja bilo je to da se radi o predmetu sličnosti. Da li ja sad čujem tapkanje nožica progešnog silogizma, da li sam stvarno video da je, kada je to rečeno, da su se vaše obrve malo podigle? Kada je Tužilaštvo sedam stranica svoje završne reči juče posvetilo argumentaciji koja se ticala Lahi Brahimaja i njihovim tvrdnjama da je on bio komandant u Jablanici/Jabllanicë, oni su zapravo posvetili desetinu celokupne njihove argumentacije toj tvrdnji, a ono što su, zapravo, napravili, je bilo da su doslovno pročitali, šest od tih sedam stranica su, zapravo, bili doslovno čitanje 16 paragrafa njihovog završnog podneska. Nisu ni na koji način pokušali da objasne ili razrade tih 16 paragrafa, oni su vam jednostavno ponovili ono što ste već pročitali, pažljivo, onako kako to uvek radite. Ja iz iskustva znam da ste pročitali naše završne podneske, tako da neću trošiti vaše vreme ponavljajući ono što vi znate da je naša teza. Koje su dokazane činjenice vezane za Lahi Brahimaja i Jablanicu/Jabllanicë? Osim tvornice glasina srpskih snaga, zapravo postoji uznemiravajući manjak pouzdanih dokaza koji se tiču toga gde je Lahi Brahimaj bio i šta je radio tokom perioda pokrivenog Optužnicom. Sigurno ste primetili da Tužilaštvo, kako se čini, pokušava da ublaži svoj raniji naglasak na svedoku 3 i kada su juče pokazivali svoje dijagrame u Power Pointu, možda ste

primetili da se pojavila kartica na kojoj je pisalo „Druga otmica svedoka 3“, ali su onda, verovatno ćete pomisliti mudro, preskočili tu činjenicu i nisu se na to pozivali. Mi tvrdimo da je to zbog toga što je svedok 3 svedok koji je, u najboljem slučaju, nepouzdan. Mi smo se time pozabavili u paragrafu 183 našeg završnog podneska. On je imao motiv da traži da mu se omogući korist preseljenja, zajedno sa porodicom. On se nije bojavao Lahi Brahimaja, ali u njegovoj priči koja je pokrivala period od par meseci, njegov je iskaz bio prepun najčudesnijih priča o junaštvu, da se čovek povremeno pitao da li mi zapravo slušamo barona Minhauzena koji nam prepričava priču o svom čudesnom putovanju. Svedok 6, mi smo se u završnom podnesku našem pozabavili detaljno njegovom nepouzdanosti i to u paragrafima 86 do 122. Ja ću samo reći nekoliko reči o nekoliko važnih naznaka vezanih za ovog neistinitog, nepouzdanog svedoka, čija se srž govora jednostavno nije mogla uhvatiti. Dizanje obrva počelo je onog trenutka kada je on utvrdio da mu je jedan policajac rekao, 30. jula, dakle, mesec dana ranije nego što su srpske vlasti tvrdile da su pronašle ostatke u Radonjičkom/Radoniq jezeru, a sad u zagradi da kažem, mi prihvatamo sve ono što je gospodin Emmerson rekao o fabrikaciji do koje je došlo tom prilikom, dakle, on je, taj svedok, utvrdio da je njemu 30. jula rečeno da telo Nenada Remištara nije bilo bačeno u jezero kao mnoga druga tela, nego da je on, možda, pokopan u planinama. Transkript 5312. Mi kažemo da to potkrepljuje našu tezu da on namerno laže i ukrašava svoju priču zbog vlastite mržnje prema Brahimajima. Njegovi odgovori u vezi sa njegovim odnosom sa načelnikom RDB-a u Đakovici/Gjakovë su daleko od nečega što bi se moglo nazvati iskrenim i zadovoljavajućim. To da je on slučajno sreo, u hotelu *Paštrik*, u kafani, tog čoveka u vreme kada su se srpske snage planirale da pokrenu masovni napad na Jablanicu/Jabllanicë i da ga je onda slučajno Sreten Čamović pitao: „Pa, kako stoje stvari u Jablanici/Jabllanicë? “ To je nešto što jednostavno ne može proći kroz moj test, hoće li se tu dići obrve. Moramo vas pitati ovo. Možemo li mi izbaciti tu misao iz naših i iz vaših glava o tome da postoje ozbiljne sumnje da je možda neko platio tom čoveku za iskaz, da su mu to platili njegovi gospodari iz Jagodine i da je on, zapravo, celo vreme bio agent srpskih snaga? Kako objasniti njegovu tvrdnju da, iako je mogao otići iz Jablanice/Jabllanicë, odlučio je da ne ode, nego je odlučio da ostane i vidi šta se može utvrditi o tim ljudima? A zbog čega? On je, očigledno, kada je ušao u sudnicu imao motiva za osvetu. Ponizili su ga time što su ga optužili za zločin kolaboracije i nosio je neovlašćeno pištolj, a onda su mu i pištolj i njegov veoma skup automobil konfiskovali u Jablanici/Jabllanicë. Dakle, imao je motiv za osvetu i on je to veoma jasno rekao, kada je rekao: „Ja sam Nazmiju Brahimaju rekao, biće krvoprolića zbog ovoga auta. “ To nije bilo nešto što je rekao uplašeni čovek, to je rekao neko ko je želeo reći da će zbog tog uzimanja automobila, porodica Brahimaj morati platiti, inače će biti krvne osvete. I on je došao ovde u sudnicu kako bi oni to njemu platili. Njegova opsesija se pokazala kada je od Pretresnog veća, na završetku svog iskaza rekao: „Da li biste mi mogli sada nadoknaditi ili na neki način reći kako da dobijem nadoknadu za svoj auto? “ Da li je to osoba na koju se možemo osloniti izvan svake razumne sumnje? Mi kažemo da ne. Sa ovakvim svedokom bismo morali naći nekog svedoka koji bi mogao potkrepiti njegove tvrdnje, a toga nije bilo. Kada govorimo o njegovim tvrdnjama da je teško ranjen, da li ga je stvarno neko tukao? A ako ga jeste, to svakako nije moglo biti onako učestalo i onako jako kao što on tvrdi, jer bi takve povrede bile razarajuće prirode. Možemo li poverovati da je Lahi Brahimaj podsticao ili odobravao takvo zlostavljanje? Da li je on stvarno zadobio frakture kao što je tvrdio? Jer, ako jeste, verovatno je najneverovatnije to što istražitelji Tužilaštva nisu tražili rendgenske snimke koje je on navodno poneo sa sobom, a koji se sada za čudo ne mogu pronaći. Mi smo 12. novembra zatražili taj rendgenski snimak, da on bude predložena i još uvek čekamo na odgovor. Spojimo sada svedoka 3 i svedoka 6 i tu ćemo

videti da ima nekoliko nesuglasica, mi ćemo sada naglasiti samo jednu ili dve. Svedok 3 tvrdi da je bio u kasarni tri dana i dve noći. Svedok 6 kaže da je svedok 3 bio tamo samo nekoliko sati. Svedok 6 kaže da je samo jedna osoba tamo bila iz Grabanica/Grabanicë, koji bi onda, po svemu što znamo, trebao biti svedok 3. Međutim, svedok 6 kaže da tog čoveka niti su tukli, niti su ga bilo kako dirali. Zbog čega? Zbog toga što je njegova žena bila iz Jablanice/Jabllanicë. Svedok 6 kaže da su Nazmi i Hamza tukli Pala Krasniqija. Svedok 3 kaže, ne, Naser je to bio, koga su zvali Rusi. Svedok 6 kaže da su dve osobe pokušale pobeći iz tog navodnog zatočeničkog centra. Svedok 3 kaže da je samo jedan pokušao pobeći, Skender Kuci. Dokazni materijal u vezi sa onim što se događalo u Jablanici/Jabllanicë nategnut je i daleko od toga da bude zadovoljavajući. Međutim, dokazi koji bi pokazali da je Lahi Brahimaj tamo bio komandant ne postoje, tvrdimo mi. Možda najčvršći element koji Tužilaštvo uopšte jeste uvelo u vezi sa tim je nešto što smo čuli od Jakupa Krsnićija. To se nalazi na strani 5010 transkripta, časni Sude. On je tada bio detaljno ispitivan o tome. No, ono što je on na kraju rekao, bilo je: „On je bio osoba koju sam ja poznao u zoni Dukađin/Dukagjini, osoba sa kojom sam ja komunicirao. Mislim da je on bio odgovoran za to područje u to vreme.“ A, šta to znači? Da li je to dokaz da je Lahi Brahimaj bio oficir koji je komandovao vojnicima u zoni Dukađin/Dukagjini ili u samoj Jablanici/Jabllanicë? Mi tvrdimo da realno, iz perspektive zdravog razuma, može se reći ono što je rekao i gospodin Krasniqi. Naime, da su njih dvojica saradivali u planinama Beriša/Berishat, da je Krasniqi znao da je Lahi iz tog područja, i ako mu je trebalo nešto o terenu i ljudima iz tog područja, naravno da će se obratiti čoveku sa kojim je nekad saradivao. Što se juna meseca tiče, nema nikakvih dokaza da je Jakup Krasniqi imao bilo kakve kontakte sa osobama u području Dukađina/Dukagjini. Jedina osoba koja je bila na raspolaganju je bila osoba koja je često bila sa njima u planinama Beriša/Berishat, a to je Lahi Brahimaj. Takođe je rekao da je on lično posetio kasarnu u Jablanici/Jabllanicë, ali da nije video nikakve dokaze da je tamo bio bilo kakav zatvor. Imamo dva dokazna predmeta koja bacaju malo svetla na to u kojoj meri možemo biti uvereni u to da Lahi Brahimaj nije imao komandnu odgovornost u toj regiji, nego da je imao druge, bitno drugačije odgovornosti. Početkom juna, 8. juna, neću tražiti da se sada pozove taj dokazni predmet, samo ću se na njega pozvati, to je P126, govorim o stranici 7 prevoda na engleski tog dokumenta, gde se spominje pritisak na Dushkaju. Dushkaja je područje u kojem se nalazi Jablanica/Jabllanicë. Novi front i potreba za oficirima, komandantima i brašnom. Nema tvrdnji da Lahi Brahimaj ima sve pod kontrolom. Nema brige Lahi je tamo. Dokazni predmet P206, nas vodi do 15. jula i do pritužbe Lahi Brahimaja o tome kako su stražari u Glođanu/Gllogjan prema njemu bili veoma grubo i to ironično, u Jablaničkoj ulici, kada je on bio u pratnji jedne grupe koja je iz Albanije išla prema Dašinovcu/Dashinovec. Ako je on bio tako dobro poznat, ako je on bio komandant, zar bi se bilo koji vojnik prema njemu tako ponašao? Da li bi on to više puta morao ponavljati, kao što se može zaključiti iz ovog dokaznog predmeta, pa čak morati to pisanim putem reći. U meri u kojoj se argumentacija Tužilaštva oslanja na glasine i dokaze iz druge ruke, onda bi oni trebalo da objasne zbog čega je svedok 38 rekla da je ona čula da je komandant Jablanice/Jabllanicë imao dugu, belu bradu. Prelazim sada na drugi glavni aspekt naše argumentacije. Reč je o navodnom zajedničkom zločinačkom poduhvatu. Siguran sam da vašoj pažnji nije promaklo da su se vratnice pomakle. One su se prebacile sa tvrdnje da je namera ZZP da se ostvari kontrola nad zonom, na tvrdnju da je svrha bila etničko čišćenje Srba iz te zone, za šta nemamo pouzdane verodostojne dokaze, niti dokaze da se tako nešto događalo u Jablanici/Jabllanicë. Cilj onima u Jablanici/Jabllanicë, onima u OVK, svima onima koji su se borili za nezavisnost Kosova, bio je svakako cilj da se ostvari kontrola nad zonom, ali ne ovim načinom vrednim prezira. Kao što je gospodin Emerson rekao da nije

bilo razloga zbog čega bi gospodin Haradinaj smatrao ili znao da se u Jablanici/Jabllanicë nešto pogrešno dešava, jer on nije bio tamo, osim u samo nekoliko navrata. Nema dokaza ni da je tamo bio Lahi Brahimaj, osim veoma retko. Konkretno, u dva navrata o kojima ste vi čuli. Jednom prema kraju maja, kada ga je Fadil Fazliju tamo smestio. To nije ni osporavano. I jednom, na otprilike tri dana, u periodu pre 19. jula. Zašto to kažem? Zbog toga što je Bislim Zyrapi putovao iz planina Beriša/Berishat zajedno sa Lahi Brahimajem, koji je, naravno, sa njim sarađivao u komandi u glavnom štabu. Oni su sredinom jula putovali, prvo prema Jablanici/Jabllanicë, tamo bili na jednom sastanku, nakon koga je gospodin Zyrapi otišao da obiđe Glođane/Gllogjan i celi niz drugih lokacija. Prema iskazu, njega nije bilo, možda dva ili tri dana, a zatim je bio hitno pozvan u Jablanicu/Jabllanicë, gde ga je čekao Lahi Brahimaj sa naređenjima, kako bi ga odveo u Orahovac/Rahovec, gde je u toku bio srpski napad. Dakle, Lahi je bio u Jablanici/Jabllanicë dva ili tri dana, zaključno sa 19. julom. Ponovo činjenica da je njegov zadatak bio da odvede Bislima Zyrapija u Orahovac/Rahovec, to ukazuje, ponovo, da su njegove dužnosti bile dužnosti štapskog oficira glavnog štaba, a ne dužnosti oficira komandanta iz Jablanice/Jabllanicë, jer ako se u Jablanici/Jabllanicë, oko Jablanice/Jabllanicë vodi srpski napad, komandant bi trebao biti tamo. Osim ovog, nema dokaza koji nadilaze kriterijume svake razumne sumnje, da je Lahi Brahimaj bio u Jablanici/Jabllanicë u vreme kada je tamo, navodno, doveden Skender Kuci. Pretresno veće ne zna tačan datum navodne otmice Skendera Kucija. Nije jasno, naravno, da li su gospodina Kucija prvo oteli Srbi i, možda, oni zlostavljali, pre nego što je otišao u Jablanicu/Jabllanicë. Pretpostavivši da je svedok 6 barem delimično pouzdan i da govori istinu u vezi sa time, i dalje je nemoguće odrediti kog datuma je došao čovek iz Zahaća/Zahaq, za kojeg je rekao da je došao iz Jablanice/Jabllanicë i da je doveden u prtljažniku vozila. On je to vremenski smestio na, otprilike, nedelju ili dve pre nego što je pušten na slobodu. Da li je to dokaz van razumne sumnje, da je Lahi Brahimaj tamo bio u to vreme? Svakako ne. Slično tome, kada je reč o Palu Krasniqiju, mi nemamo dokaze van svake razumne sumnje, da je Lahi Brahimaj uopšte bio tamo u vreme kada je ovaj navodno bio zarobljen. Prema dokaznom materijalu i rečima Deda Krasniqija, Mahir Demaj i Pal Krasniqi su otišli iz svoje kuće otprilike 10. maja. Srbi su ih te noći pretukli, te u Jablanicu/Jabllanicë nisu mogli stići pre 11. Ne znamo, možda je bilo i kasnije. Prema izjavi po Pravilu 92 bis Mahira Demaja, znamo da su odvedeni u jednu improvizovanu bolnicu u Jablanicu/Jabllanicë, kako bi se oporavili od tih batina koje su dobili od srpske policije. Mahir Demaj je naznačio da su uniforme dobili pet dana nakon što su stigli. Dakle, nemamo precizan datum kada je došlo do sumnje, kako se navodi, da je Pal Krasniqi možda informant ili kolaboracionist. Želim da dodam da tvrdnja da je na Pala Krasniqija pucano kod zidova kanala, da je to samo tvrdnja, to se ne može dokazati izvan razumne sumnje. Forenzički dokazi pokazuju da je on ubijen iz vatrenog oružja pre toga i da je njegovo telo kasnije tamo doneseno. Nemoguće je isključiti veliku verovatnoću da je taj čovek koji se još uvek oporavljao od svojih povreda i slobodno se kretao okolo, barem kako je rekao svedok 6, ako je njemu za verovati, dakle, nemoguće je isključiti veliku verovatnoću da je on još uvek bio u Jablanici/Jabllanicë za vreme srpskog napada 2. i 3. avgusta. Nemoguće je isključiti sumnju vezanu za uzrok njegove smrti. Naime, da su to mogli biti Srbi koji su u napadu njega zarobili ili ga ubili na licu mesta, a zatim se njegovog tela rešili kako im je bilo zgodno. Kada je reč o tzv. uredu, navodnoj sobi Lahija Brahimaja u kasarni u Jablanici/Jabllanicë, tu Tužilaštvo opet tvrdi, da je on bio odgovoran za Jablanicu/Jabllanicë, jer je tamo imao svoj ured. Ovo ne bi prošlo ni kao test da li se treba nasmejati, a kamoli da li treba dignuti obrve. Pjeter Shala je rekao da su vojnici spavali u nekakvom uredu ili tako nečemu, jer je unutra bio samo sto, radni sto, tako je on opisao. To možemo naći na stranicama 9951 do 9953

transkripta. Tvrdnje da je Lahi Brahimaj bio komandant u Jablanici/Jabllanicë, zasnivaju se na onome što mi možemo i želimo nazvati neistorijskim ili protiv istorijskim pristupom Tužilaštva. Ono što su oni napravili, što su uzeli neke obaveštajne srpske podatke, prikupljene u periodu od 1995. do 1997. godine, toj su smesi dodali komadiće sa svih strana iz najraznorodnijih perioda 1997. do 1998. godine, bez obzira da li oni spadaju u period koji jeste, ili su se dogodili nakon ili pre perioda pokrivenog Optužnicom. Oni su zatim to sve ubacili u lonac, uključili vatru i malo promešali. To nije osnov na koji se može osloniti ovaj Međunarodni sud u presuđivanju o tome kakva je bila uloga Lahija Brahimaja. No, Tužilaštvo ide još i dalje. Oni kažu: „Ovo je predmet sličnosti“, a ne predmet u kojem se svaka njihova tvrdnja mora testirati traženim standardom dokazivanja pre nego se može razmatrati u odnosu na druge tvrdnje. Mi tvrdimo da je jedini pravilan pristup u ovom predmetu pristup korak po korak, koga je već zastupao gospodin Emmerson. I siguran sam da ćete vi zauzeti taj pristup. Tvrdnja da je Lahi Brahimaj u bilo kom trenutku imao kontrolu u Jablanici/Jabllanicë, a pogotovo u periodu Optužnice, izgleda da je zasnovana najviše na tvrdnji da je on imao neku kancelariju ili sobu u toj improvizovanoj kasarni. To je jedna patetična tvrdnja. Postoje mnogi iskazi, mnogih svedoka i, kao što je gospodin Guy-Smith s pravom istakao, mnogi od tih svedoka dali su svoje izjave više godina nakon događaja o kojima govore. Ovo nije predmet u kome je jedan istražni sudija pažljivo prikupio izjave pod zakletvom i vi ste videli kako se jedan veći broj tih prvobitnih izjava, pred vašim očima raspao kad su svedoci došli svedočiti u ovu sudnicu, i kada oni nisu uspeli izneti dokaze za tvrdnje sadržane u tim izjavama, pogotovo kad je reč o pitanjima identifikacije. Postoji jedna konkretna izjava svedoka koja je uvrštena u spis, a o kojoj nije unakrsno ispitivano zbog očiglednih razloga, a to je P1248, izjava po 92 kvater, oca svedoka 6. Mi kažemo da se ta izjava ne može uzeti kao potkrepljenje bilo koje vrste tvrdnji koju je svedok 6 izneo protiv Lahija Brahimaja i to ne samo zato, jer je svedok 6 bio prisutan u sobi kad je uzeta ta izjava, te je, prema tome, i te kako u položaju da utiče na uzimanje izjave i njen sadržaj. Skrećem vam pažnju na nas završni podnesak, paragraf 173, gde iznosimo jake sumnje koje moraju postojati u vezi sa tvrdnjom Pjetera Shale, da je vojna policija formirana već u martu 1998. godine. To je jednostavno ne može biti tačno. Ako je Hashim Thaq, kao što on to tvrdi, sudelovalo u procesu toga da se on preporuči za člana vojne policije. Izvinjavam se, rekao sam da je to u našem podnesku, u paragrafu 173, mislim tu, naravno, na podnesak Tužilaštva, njihov paragraf 173, u kojem se nalazi ova, po našem mišljenju, potpuno pogrešna tvrdnja. Takođe, skrećemo pažnju Pretresnog veća na paragraf 617, završnog podneska Tužilaštva, u vezi sa posmrtnim ostacima Pala Krasniqija i u vezi sa zaključcima koji se zaista mogu izvući iz tog nalaza. Isto tako, primećujemo da Tužilaštvo ovde koristi reč „verovatno“. To za svakog presuditelja o činjenicama predstavlja jasno crveno svetlo. To nije nešto na šta bi se on mogao oslanjati prilikom donošenja svojih zaključaka. Međutim, osnov našeg argumenta, časni Sude, je to da mi od vas sasvim jednostavno tražimo da stvari gledate putem zdravog razuma. Šta vi mislite kakva je, zaista, vladala situacija u to vreme, u toj zoni i u Jablanici/Jabllanicë, imajući u vidu uslove u kojima je OVK nastojala operisati u toj porođajnoj fazi? Stalno su ih zlostavljali, stalno napadali, stalno sledili i napadali. Sada, u ovom trenutku istorije, svi već imamo neku predstavu o tome kako se razvijaju nacionalni oslobodilački pokreti. Nakon što smo videli pobedonosnu borbu Afričkog nacionalnog kongresa u Južnoj Africi, znamo da je Nelson Mendela počeo sa jednom malom grupom ljudi, koji su otišli da prođu kroz jednu drugu vrstu obuke od pravnog obrazovanja, što su prvobitno bili ili se nadali da će biti. Otišli su da prođu vojnu obuku, onda su se vratili u svoju zemlju i počeli su praviti nevolje, sabotaze, napade na policijske instalacije itd. Vrlo brzo su ih uhvatili i poslali u zatvor. Međutim, drugi su stupili na njihovo mesto. Negde bi zauzeli

nešto terena, negde bi ga izgubili i stalno su morali reagovati na poteze neprijatelja. Oružano krilo Afričkog nacionalnog kongresa formirano je 1960. godine. Trebalo im je 30 godina da dođu do pobeđe, kad je Mandela konačno pušten 1990. godine, a trebalo im je još 4 godine da preuzmu vlast. Brzina kojom je narasla oslobodilačka vojska Kosova je puno brža od ovoga. Međutim, haos i porođajni bolovi kroz koje su prošli, su nešto što se može prosuditi zdravim razumom. Svi mi možemo videti da se ovde nije radilo o jednom pravolinijskom procesu, što bi Tužilaštvo htelo da vi poverujete. Sve što mi tražimo od vas je, da razmislite o tome u kakvoj se najverovatnije situaciji nalazio Lahi Brahimaj, kad su ljudi za njega govorili da je on komandir u Jablanici/Jabllanicë ili čak komandir Jablanice/Jabllanicë. Ako pogledate svako pominjanje, u iskazima svedoka, takvih stvari, kao što je, na primer, iskaz Zorana Stijovića, svi se oni oslanjaju na izvore iz 1996, 1997, najkasnije februara 1998. godine. Mi ne sporimo tvrdnju da je Lahi Brahimaj bio ugledan, možda najugledniji čovek u Jablanici/Jabllanicë, u to vreme. Međutim, okolnosti se menjaju. Negde u to vreme, u zemlju se vratio Ramush Haradinaj. Nazmi Brahimaj vratio se u zemlju otprilike u to vreme. I, sa tim, borba postaje drugačija. Kasnije su se i druge vođe vratile u zemlju, a što je najvažnije, negde krajem maja, došli su Bislim Zyrapi i Hashim Thaqi. I, šta onda postaje najvažnija stvar? Konsolidovanje i formiranje glavnog štaba unutar zemlje, jer, još jednom, zdrav razum nam kazuje, a i svedoci su nam rekli, da je u redovima unutar zemlje postojalo nezadovoljstvo u vezi sa tim tzv. vođama koji su se nalazili u Albaniji ili negde drugde, van zemlje. Bislim Zyrapi je to shvatio i zato je bilo važno da se oni vrata u zemlju i da borbu povedu u novu fazu. I, u tom pokušaju da borbu povedu u novu fazu, trebalo im je nešto više od pomoći jednog od nekolicine članova glavnog štaba koji su ostali u zemlji, Lahija Brahimaja. Nije im trebalo da on bude u Jablanici/Jabllanicë, trebalo im je da on bude u planinama Beriša/Berishat i da sa njima konsoliduje glavni štab. Koje su bile njegove odgovornosti? Njegove odgovornosti bile su organizovanje ruta za snabdevanje, što se spominje u pritužbi koju smo već spomenuli, u P206. Isto tako, njegova odgovornost bila je finansije OVK. Međutim, jedna stvar koju sigurno nećete učiniti, ukoliko formirate takvu organizaciju, je to da vaš finansijski direktor trči okolo i bavi se nekim sasvim drugim stvarima, stvarima kojima se bavi glavni štab. Zdrav razum nam opet kazuje da je ono što je pukovnik Crosland rekao Pretresnom veću apsolutno pouzdano i tačno. Celi taj period Optužnice bio je jedna fluidna situacija i ne možete očekivati da se jedna borba nacionalnog oslobođenja u svojim samim počecima odvija na statičan način. Jednom, kad su novi komandanti preuzeli dužnosti u jednom području, na primer, Nazmi, kao što znamo u Jablanici/Jabllanicë, nema više potrebe da Lahi bude tamo. On ima iskustvo i veštine koje su previše važne da bi se trošile bilo gde drugo, osim u glavnom štabu. On se tada nije nalazio nigde blizu Radonjičkog/Radoniq jezera. On nije bio u Jablanici/Jabllanicë. Njegov posao nije bio da zapoveda vojnicima na terenu. Njegov posao nije bio da se bavi onima za koje se sumnjalo da su kolaboranti. To se njega uopšte nije ticalo. Njegova saznanja o rutama za snabdevanje iz Albanije, koje su pod njegovim rukovodstvom funkcionisale mesecima, ako ne već i godinama, prema tvrdnjama iz srpskih obavestajnih dokumenata na koje se Tužilaštvo u tolikoj meri oslanja, to je znanje od vitalne važnosti za glavni štab, kad pokušava da konsoliduje svoju borbu u trenutku koji znači život ili smrt za oslobođenje Kosova. To biste, dakle, očekivali i mi upravo tvrdimo da se to i dogodilo. Nije na nama da bilo šta od ovog dokazujemo. Mi se držimo prava našeg klijenta da od Tužilaštva traži da na najstroži mogući način dokaže svoje teze. I, s tim u vezi, tvrdimo da su oni propustili to da učine i to u potpunosti i zato smatramo da bi našeg klijenta trebalo proglasiti kriv . . . , oprostite, ne, nisam to hteo reći. Mi, naravno, tvrdimo da vi trebate proglasiti da naš klijent nije kriv ni po jednoj od tačaka kojima se tereti. Hvala vam na pažnji tokom suđenja.

SUDIJA ORIE: Hvala gospodine Harvey. Gospodine Re, nema svrhe da od vas tražimo da sada počnete sa daljim argumentima, pa ćemo završiti sa radom za danas i nastaviti sutra, 23. januara, u 14 sati i 15 minuta, u ovoj sudnici. Vi ćete onda imati sat vremena, gospodine Re, i zastupnici Odbrane zajedno još sat i po, za repliku i odgovor na repliku. I, nakon toga, na kraju, ukoliko Pretresno veće bude imalo pitanja, biće vremena i za to. Rasprava je završena.

Sednica je završena u 18.57.

Nastavlja se u sredu 23.januara 2008 u 14.15

Fond za humanitarno pravo

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje